

MOȘILE MĂNĂSTIRII ARON VODĂ DIN ȚINUTUL ISTORIC AL FĂLCIULUI

Costin CLIT*

Cuvinte cheie: *Mănăstirea Aron Vodă, ortodoxie, călugări greci, toponime, dani domnești, moșii la ținutul Fălciului, documente inedite, sec. XV-XIX.*

Keywords: *Monastery of Aron Voda, Orthodoxy, Greek monks, toponyms, donation, estate in Falciu land, unusual documents, sec. XV-XIX.*

Abstract

The monastery dedicated to Sfântul Nicolae was built in Țarina Iașilor on the hill called Aroneanu by Aron Tiranul, the illegitimate son of ruler Alexandru Lăpușeanu, was given on December 12, 1594 the villages Rânzești from Prut, the county of Fălciu, and Averești, Neamț county. To the property of the Aron Voda Monastery are also included the Hănăseni and Știubeiu estates from the Elan water to the same county of Fălciu. The present article highlights the evolution of the estates from the county of Fălciu on the basis of the documents published in the collections known to the researchers, but especially the novelties from the Archives from Iași and the Library of the Romanian Academy in Bucharest. After the secularization of monasteries by ruler Alexandru Ioan Cuza (1859-1866), the fate of the monastery of Aron Voda, dedicated at that moment to the Patriarchate, abandoned by the greek monks, became sad, under the care of some curators who did not face the new challenges.

Mănăstirea Aron Vodă din Iași, închinată la mănăstirile Zografu, Prodromu (adică al Înaintemergătorului) de la Sazopol (Sozopole), Sfântul Ioan din insula Halki și al Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol, a deținut proprietăți funciare în ținutul istoric al Fălciului, actualul județ Vaslui, anume balta Hârcete, moșiile Rânzești (pe Prut), Hănăseni și Știubeiu (pe Elan), a căror evoluție încercăm să o deslușim în articolul de față prin cercetarea documentelor edite și inedite.

RÂNZEȘTI ȘI BALTA HÂRCETELE

Printre antroponimele cu urme turcice este identificat și Rânzești, astăzi în comuna Fălciu, județul Vaslui¹.

Ștefan cel Mare întărește la 5 martie 1493 împărțirea ocinilor făcută de către Mărina și Stana, fiicele lui Dragomir Iuban, nepoatele lui Șolda de la Dumitra,

* Profesor de istorie, Colegiul Național "Cuza Vodă" Huși.

¹ Teodor Hardon, *Toponime și antroponime cu rezonanță turcică și tătară în cuprinsul Depresiunii Elanului*, în „Elanul”, Revistă editată de Asociația culturală „Academia Rurală Elanul” și Școala „Mihai Ioan Botez” din Giurcani, com. Găgești, jud. Vaslui, nr. 16, iunie 2002, p. 9.

proprietarul lor. Marina primește „Șoldenii, și Bârlăleștii, și fântâna Iepurelui și Fântâna lui Solomon, și, pe Larga, unde a fost Oanca, și unde a fost Lațco din Câmpie <și jumătate din iezorul Hârcete>”, iar Stana „Spirenii, și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii și jumătate din Câmpie”². Dragomir Iuban, după unele voci, a fost fiul Șoldei, care trăiește pe la 1400³. Pot fi identificate: Șoldenii (valea Șoldeni, lângă dealul Horgei, în dreptul Epurenilor), Spirenii (Spinenii, Schinenii), Sărăcineștii (Sărățenii), Lăzeștii (Lățeștii), Fântâna lui Epure (Epurenii de Murgeni), Drăgomăneștii (cătun al comunei Măcești), „Unde a fost Oanca” (Onceștii Vechi, fostul județ Tecuci), „Unde a fost Lațco” (dealul „La Lețcani”, lângă Coroieștii de Jos)⁴. Despre Soci credem că este satul Bursuci de astăzi.

Iezorul Hârcetele (Horcita, Hârcita, Hârșeti) este o revărsare a Prutului la nord de satul Hrăniceni⁵.

Ștefăniță vodă (1517-1527) întărește la 22 ianuarie 1518 lui Andrușco Boldur stăpânirea asupra „iazului Hrăceatele”, cumpărat de la Dagna, fiica Marinei, nepoata Iubaninei, „din drese, ce au avut dela moșul Domnii meale, Ștefan Vvd”, drept 200 de zloți tătarăști⁶.

În timpul judecății din 14 februarie 1623 cneaghina lui Mihalcea Meleștan și copiii ei considerau satul Rânzești drept a lor „dreaptă ocină și danie”, pe care postelnicul Meleștan, unchiul lor, l-a primit de la Petru voievod, probabil Șchiopul, pe care Gheorghe Clapa⁷ și Teodor Hardon⁸ îl cred a fi Petru Movilă (Șchiopul)⁹, însă conform egumenului mănăstirii Aron Vodă, „a luat acel sat Aron voievod de la Meleștan fost postelnic pentru hiclenie, când s-a ridicat cu Lobodă hatmanul, cu multe oști de cazaci, asupra sceptrului cinstitudinii împărat și asupra lui Aron voievod și mult rău au făcut și au călcat cu război țara noastră Moldova”¹⁰. De numele fraților Meleștan este

² DRH, A. Moldova, III, 1980, p. 240-243, nr. 123; „Miron Costin”, an II, 1914, nr. 2, p. 18-19, nr. 101; Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, Iași, Tipografia „Dacia” P. & Iliescu, 1912, vol. VII, p. CXLVIII-CXLIX; Idem, *Roșieștii și apa Idriciului*, Huși, 1924, p. 74-76; Idem, *Spîia familiei Costache (După acte și documente)*, în „Ioan Neculce”, Buletinul Muzeului Municipal din Iași, fascicola 4, 1924, p. 208-209, nr. CXXXVI; Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, București, Atelierele Grafice Socec & Co., 1913, vol. II, p. 7-12, nr. III; DIR, A. Moldova, XV, II, p. 189-190, nr. 173.

³ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, VII, p. CXLVIII-CXLIX.

⁴ Ioan Bogdan, *op. cit.*, p. 9-11.

⁵ *Ibidem*, p. 10; Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefăniță voievod (1517-1527)*, Iași, Institutul Românesc de ARTE Grafice <<Brawo>>, 1943, p. 31-32, nr. 6.

⁶ Mihai Costăchescu, *op. cit.*, p. 462-467; DIR, A. Moldova, XVI, I (1501-1550), p. 114-115, nr. 109; CDM, I (1387-1620), p. 86-87, nr. 299.

⁷ Gheorghe Clapa, *Mărturie istorice privitoare la satul Rânzești de pe Prut*, în „Elanul”, nr. 26, noiembrie 2003, p. 19.

⁸ Teodor Hardon, *Toponime rânzeștene*, în „Elanul”, nr. 22, mai 2003, p. 13.

⁹ Petru Șchiopul (1574-noiembrie 1577; martie 1578-decembrie 1579; octombrie 1582-august 1591) a fost fratele mai mic al domnului muntean Alexandru al II-lea Mircea, primul din dinastia Basarabilor care ocupă tronul Moldovei, instalat prin intervenția otomană.

¹⁰ DIR, A. Moldova, XVII, V, p. 185-186, nr. 255; Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, Iași, Tipografia „Dacia” Iliescu, Grossu & Comp., 1907, vol. II, p. 309-316, nr. 141; Iacov Antonovici, *Documente bărlădene*, Bârlad, Tipografia și legătoria de cărți Const. D. Lupașcu, 1924, vol. IV, p. 54-58, nr. XXX; reprodus și de pr. Vicar pensionar Toma Păunescu, *Monografia parohiei ortodoxe*

legat și hidronimul Mihălceni, pârâu situat la sud de Rânzești, care separă astăzi comunele Fălcu și Murgeni¹¹. Năvălirea cazacilor conduși de hatmanul Lobodă s-a petrecut în decembrie 1593¹². Axinte Uricariul notează că în 7102 <1593 septembrie 1-1594 august 31> „apucatu-s-au Aron vodă de au făcut mănăstirea în țarina Iașilor, care se chiamă Aron vodă”, iar în 7103 <1594 septembrie 1-1595 august 31> „să fie venit un Lobodă cu oaste căzăcească și au gonit pre Aron vodă din scaon și au ars târgul Iași”¹³. Aron Tiranul protestează la 1 ianuarie 1594 împotriva năvălirii cazacilor conduși de Lobodă (Slobodka)¹⁴.

Mănăstirea cu hramul Sfântul Nicolae a fost zidită în Țarina Iașilor pe dealul numit Aroneanu de către Aron Tiranul, fiul nelegitim al lui Alexandru Lăpușeanu, cu materialul - lemn și piatră - adunat în acest scop de Petru Șchiopul „pe banii lui”¹⁵. Ctitorul „socoti că, după atâtea răutăți ce făcuse, să să apuce să facă și vreun lucru bun, ca să nu-i vie cu osândă. Și s-au apucatu în anii 7102, de au făcutu mănăstire în țarina Iașilor, care se chiamă Aron vodă, pre numele domnului, unde ieste hramul svetii Nicolae”¹⁶, pe care dat-o călugărilor „vlahi” (moldoveni)¹⁷.

Aron Tiranul voievod miluia la 12 decembrie 1594 „sfânta mănăstire a noastră nou zidită, numită În Țarină” (Aron Vodă) cu hramul Sfântului Ierarh Nicolae, cu două sate: Rânzăștii, „la Prut, cu toate bălțile sale și cotețele, care a fost ascultător de curtea noastră din târgul Bârlad” și Avereștii, „la Cracău, și cu loc de moară în Cracău, care a fost ascultător de curtea noastră din târgul Piatra”. „Și pentru acest sat scris mai sus, anume Rânzăștii, ce <este> la Prut, domnia mea am dat să asculte alt sat, anume Lăslăoanii, la Tutova, și cu mori în Tutova”, fost al vornicului Vartic, „pierdut în hiclenie, când el însuși a pierit în munte, <iar de acum înainte> să asculte de curtea noastră din târgul Bârladului”. Hotarul celor două sate dăruite de Aron Tiranul urma să „le fie lor în hotare, de către toate părțile, după vechile lor hotare, pe unde din veac au folosit”¹⁸.

Ieremia Movilă închină la 25 mai 1606 ctitoria lui Aron Vodă călugărilor de la mănăstirea Zografu cu hramul Sfântul Gheorghe de la Muntele Athos, cu binecuvântarea mitropolitului Theodosie și a episcopilor Anastasie de Roman, Ioan de

române Rânzești, județul Vaslui, Eparhia Romanului și Hușilor, în „Cronica Episcopiei Romanului și Hușilor”, II, 1990, p. 169-171; Gheorghe Clapa, *op. cit.*, p.19.

¹¹ Teodor Hardon, *op. cit.*, p. 13.

¹² Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, Ediție îngrijită, studiu introductiv, indice și glosar P. P. Panaitescu, Ediția a II-a revăzută, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958, p. 225.

¹³ *Cronica paralelă a Țării Românești și a Moldovei*, Ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, București, Editura Minerva, 1993, vol. I, p. 299.

¹⁴ Nicolae Iorga, *Acte și fragmente cu privire la istoria românilor adunate din depozitele de manuscrise ale apusului*, București, Imprimeria Statului, 1895, vol. I, p.134.

¹⁵ *DIR*, A. Moldova, XVII, II, p. 44-46, nr. 48.

¹⁶ Grigore Ureche, *op. cit.*, p. 225.

¹⁷ *DIR*, A. Moldova, XVII, IV, p. 261-263, nr. 318.

¹⁸ *DRH*, A. Moldova, IX, 2014, p. 178-181, nr. 110; *DIR*, A. Moldova, XVI, IV, p. 117-118, nr. 144; Hurmuzaki-Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor* (colecția Hurmuzaki), vol. XIV, *Documente grecești privitoare la istoria românilor*, partea I, 1320-1716, București, 1915, p. 98-100, nr. CLXXVI; Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. I, *Acte interne (1408-1660)*, Iași, Editura „Dosoftei”, 1999, p. 61-63, nr. 39; *CDM*, I, p. 229, nr. 946; *Catalog de documente din Arhivele Statului Iași. Moldova*, vol. I (1398-1595), p. 548, nr. 1519.

Rădăuți și Filotei de Huși¹⁹, pe care o leagă de vechea închinare a mănăstirii de la Greci de către Petru Șchiopul, probabil din 1591. Se crede că prin actul de închinare s-a urmărit „*ascunderea unui adevăr prea bătător la ochi*”, cel al slujirii călugărilor moldoveni în locul grecilor²⁰. Din actul de închinare lipsesc referirile la veniturile satelor Rânzești de pe Prut și Averești de pe Cracău dăruite de Aron Tiranul la 12 decembrie 1594, pe care probabil și le însușeau călugării de la mănăstirea Zografu²¹.

Radu Mihnea hotărăște la 7 aprilie 1618 alungarea de la mănăstirea Aron Vodă a călugărilor „*sârbi de la sfânta mănăstire Zograf*”, anularea („*tăierea*”) uricelor domnilor Petru Șchiopul și Ieremia Movilă și repunerea în drepturi a călugărilor moldoveni²². În a doua sa domnie, Radu Mihnea decide la 24 octombrie 1624 cu binecuvântarea ierarhilor țării (mitropolitul Anastasie, a lui Atanasie, episcopul de Roman, Evloghie, episcopul de Rădăuți și Pavel, episcopul de Huși) închinarea la mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul de la Sozopole: „*le-am dat zisa mănăstire ca metoh cu toate veniturile sale: vii, ogoare și dobitoace și câte altele le are această mănăstire din Țarină a lui Aaron vodă, întru pomenirea domnilor și a părinților lor și pentru pomenirea în fiecare an a lui însuși Aaron vodă care a înălțat-o*”, iar ca egumen a fos rânduit preotul Gavriil²³, fiind aduși „*oameni străini din Țara Greciască*”²⁴.

Mănăstirea Aron Vodă și cneaghina lui Mihalcea Meleștan cu copii săi se judecau în fața domnului Ștefan Tomșa la 1623, „*spunând ea și cu copiii ei că este a lor acel sat dreaptă ocină și danie*”, aducând ca dovadă uricul de danie primit de fostul postelnic Meleștan, unchiul lor, de la Petru voievod, iar călugării, egumenul și soborul mănăstirii au adus „*uricul ce au avut de la Aron voievod, de danie și miluire sfintei mănăstiri, și cu mare blestem, pentru că a luat acel sat Aron voievod de la Meleștan fost postelnic pentru hiclenie, când s-a ridicat cu Lobodă hatmanul, cu multe oști de cazaci, asupra sceptrului cinstitudinii împărat și asupra lui Aron voievod și mult rău au făcut și au călcat cu război țara noastră Moldova. Pentru această vină, s-a luat satul acela. Și alta, și mai înaintea, până la Petru voievod, încă a fost satul acela drept domnesc și ascultător de ocolul târgului Bârlad*”. La 14 februarie 1623, Ștefan Tomșa întărește Mănăstirii Aron Vodă satul „*Rânzeștii pe Prut, ce este în ținutul Fălciu și cu toate bălțile sale și cotețele*”, „*ca să fie ... dreaptă ocină, danie și întărire și uric tare, cu tot venitul și cu bălți de pește, anume Rătundul și Cârlițul și Cârlițățul și Valicul și Hârceata și de acolo, în gârla Vrabiei, până în plop cel mare, în malul Prutului, și de acolo, înainte la câmp, la Pârăul Maceșului și de la Maceș, în drept până la Pârăul Mihălcei și pe pârău în sus, unde se întâlnește cu hotarul Elanului*”²⁵.

¹⁹ DIR, A. Moldova, XVII, II, p. 44-46, nr. 48.

²⁰ Alexandru I. Gonța, *Mănăstirea de la Greci din Țarina Iașilor. O ctitorie dispărută a lui Alexandru Lăpușneanu*, în idem, *Studii de istorie medievală*, Texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan S. Gorovei, cu un cuvânt introductiv de Ioan Caproșu, Iași, Editura „Dosoftei”, 1998, p. 206.

²¹ *Ibidem*, p. 207; DIR, A. Moldova, XVII, II, p. 44-46, nr. 48.

²² DIR, A. Moldova, XVII, IV, p. 261-263, nr. 318; Alexandru I. Gonța, *op. cit.*, p. 207-208.

²³ DIR, A. Moldova, XVII, V, p. 303-304, nr. 400.

²⁴ Alexandru I. Gonța, *op. cit.*, p. 208.

²⁵ DIR, A. Moldova, XVII, V, p. 185-186, nr. 255; Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p. 309-316, nr. 141; Iacov Antonovici, *op. cit.*, p. 54-58, nr. XXX; reproduș și de pr. Vicar pensionar Toma Păunescu, *op. cit.*, p. 169-171; Gheorghe Clapa, *op. cit.*, p. 19.

Veniturile moșiilor mănăstirii Aron Vodă - deci și a celei de la Rânzești - reveneau mănăstirii de la Sozopole, așa cum reiese și dintr-un document din 25 aprilie 1626²⁶.

Costache sulger s-a judecat cu mănăstirea Aron Vodă în timpul domnului Miron Barnovschi (1626-1629; 1633)²⁷. Uricul lui Miron Barnovschi este considerat neadevărat și nedrept la 6 aprilie 1642²⁸ și 29 decembrie 1675²⁹.

După distrugerea mănăstirii Sozopole de către otomani în 1630, refugiați la Halki, lângă Constantinopole, obțin închinarea mănăstirii Aron Vodă ca metoh al celei din Halki prin actul domnului Alexandru Coconul din 20 martie 1630³⁰.

Mai multe neînțelegeri între Mănăstirea Aron Vodă și Antiohie, fiul fostului sulger Costache, Păcurar, Chira, Căzacu din Sărățeni, Costantin, Vasile Bănuțul, Gheorghe din Murgeni, Buculei, Mihăilă și alți răzeși „*pentru o baltă de pește ce se numește Hârcetele*” sunt consemnate în cartea de judecată a domnului Vasile Lupu din 6 aprilie 1642. Călugării susțineau „*că vine hotarul satului lor Rânzești dinspre răsărit de acel iezor până unde trece pe alături de baltă, iar dinspre apus de asemenea le vine hotaru pe lângă acea baltă Hârcetele până aproape de jumătatea bălții, până la un loc ce se cheamă Vlaicul, vine hotarul satului lor Rânzești pe ambele părți ale bălți Hârcetele*”, aducând ca probe uricul de dănie și miluire de la Aron Tiranul și cel de întărire de la Ștefan Tomșa, „*de asemenea și alte drese de la alți domni de înainte*”. Răzeșii contestă dreptul de stăpânire al mănăstirii asupra iezerului Hârcetele și se folosesc de un uric de la Ștefan cel Mare „*și de la alți domni bătrâni, scriind pentru jumătate din acel iezor Hârcetele și alt uric de la Miron Barnovschi Moghilă voievod*”. Cercetarea pricinii și executarea hotărniciei locului revine logofătului al doilea Cehan Racoviță, care „*le-a hotărnicit după dreptate și a pus stâlpi, de la Vlaicul, unde a pus stâlp de lemn în apă, de acolo drept la vale peste Curale, dinspre apus, și de acolo tot la vale până în capul stufului, unde s-a pus un stâlp dinspre apus, iar de acolo din capul stufului drept la marginea Râtundzlului, dinspre apus, de acolo drept la gârla Vrabiei, la Prut*” (hotarul mănăstiresc din balta Hârcete). La judecata domnului se constată nedreptatea răzeșilor, care „*au rămas din toată legea și acel uric de la Miron Barnovschi s-a aflat neadevărat*”, iar călugării „*s-au îndreptat și și-au pus fierăie 24 de zloți în vistieria domniei mele, ca de acum înainte să aibă a stăpâni în acea baltă Hârceata după semne*”³¹.

Vasile Lupu poruncește slugilor domnești de la ținutul Fălciului - pârcălabi și globnici - la 17 august 1642 să lase în pace satul Rânzești al mănăstirii Aron Vodă de podvoadă, olac și altele³².

²⁶ Alexandru I. Gonța, *op. cit.*, p. 209.

²⁷ Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în vremea lui Gheorghe Ștefan voievod (1653-1658)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2003, p. 460.

²⁸ DRH, A. Moldova, XXVI, 2003, p. 351-354, nr. 414; CDM, II, p. 323, nr. 1596; un rezumat în ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 93 bis.

²⁹ BAR, Documente istorice, CCLX / 43.

³⁰ Alexandru I. Gonța, *op. cit.*, p. 209.

³¹ DRH, A. Moldova, XXVI, 2003, p. 351-354, nr. 414; CDM, II, p. 323, nr. 1596; un rezumat în ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 93 bis.

³² DRH, A. Moldova, XXVI, 2003, p. 456, nr. 550; CDM, II, p. 330, nr. 1631.

Divulgarea tainei spovedaniei spătarului Constantin Ciogolea de egumenul Ioasaf, cu acordul mitropolitului, prin care Curtea era informată de complotul pregătit pentru răsturnarea domnului Vasile Lupu, atrage se pare și pierderea judecății din 15 noiembrie 1654 de către Mănăstirea Aron Vodă cu frații Antiohie și Gavrilaš Costache pentru balta Hârcetele³³. Aga Antiohie Costache, ginerele lui Grigore Ureche, s-a aflat în tabăra lui Gheorghe Ștefan în timpul luptelor din 1653. La 15 noiembrie 1654 aga Antiohie Costache și armașul Gavrilaš Costache se judecau cu mănăstirea Aron Vodă, pentru „niște bălți de pește, anume Hârcetele, în ținutul Fălciu”, considerată „dreaptă ocină și moșie de pe părintele Costache ce-au fost sulger”, cel care se judecase cu mănăstirea în timpul domnului Miron Barnovschi (1626-1629; 1633). Balta Hârcetele este prezentată drept moșie și danie și miluire „de la bătrânul Ștefan voievod”. Mănăstirea Aron Vodă își susține interesele prin actele de întărire de la domnii Ștefan Tomșa și Radu Mihnea, despre care Gheorghe Ștefan crede că „s-au aflat cu înșelăciune și cu nedreptate, că acele bălți de pește niciodată ei nu le-au stăpânit”, dar le-au „stăpânit boierii până la domnia lui Vasile voievod și atunci, văzând că are urgie Vasile voievod asupra acestor boieri, călugării și-au aflat lor vremea și i-au chemat înaintea acestuia”. Logofătul al doilea Racoviță Cehan în timpul cercetării și hotărâtului din 1642 ar fi „pus semne nedrepte”³⁴.

Gheorghe Ștefan poruncește la 26 decembrie 1659 ca „satul Rânzeștii să nu fie supărat, fiind al Măn(ăs)t(i)rrii lui Aron Vodă”³⁵. Eustratie Dabija, la rândul său, poruncește la 2 ianuarie 1662 slujbașilor de Fălciu „ca să nu supere întru nimic satul Rânzeștii ci este a lui Aron Vodă”³⁶.

La 9 aprilie 1663, Eustratie Dabija întărește Mănăstirii Aron Vodă mai multe sate, printre care și satul Rânzești „pe Prut, în ținutul Fălciului, și cu toate bălțile sale”³⁷, iar la 3 martie 1665 „să aibă voe călugării de Aron Vod(ă) a strângi oameni streini la Rânzești ot Fălci”³⁸, învoiți și de Gheorghe Duca la 28 februarie 1666³⁹, de la care monahii primesc și cartea domnească din 28 februarie 1666 „ca să-și apere a lor driaptă ocină și moșie de la sat de la Rânzești”⁴⁰.

Gheorghe Duca întărește la 6 aprilie 1666 stăpânirea mănăstirii Aron Vodă „după hotărătura lui Racoviță log(o)f(ă)t(ul) și după ispisocul lui Vasile v(oie)vod”⁴¹, pe „o baltă de pește ci să cheamă Hârcetile, pe apa Prutului”, pentru „care au avut pâră călugării cu feciorii lui Costachi sulger și cu alți oameni”, urmând „să aibă călugării a ține într-ace(a) baltă de pește de mai sus zisă Hârcetile pe unde le-au

³³ Petronel Zahariuc, *op. cit.*, 2003, p. 495.

³⁴ *Ibidem*, p. 460; a se vedea și p. 398.

³⁵ ANI, Manuscrisul 644, f. 9v., nr. 127.

³⁶ *Ibidem*, f. 9v., nr. 126; a se vedea și Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, vol. IV, Iași, Tipografia „Dacia” Iliescu, Grossu & comp., 1908, p. 169, nr. CLXXII (este o carte a marilor boieri către slujitorii de la Fălciu datată „aproape 7170” / 1661-1662).

³⁷ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, IV, p. 181-182, nr. CLXXXI; Ioan Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. II, *Acte interne (1661-1690)*, Iași, Editura „Dosoftei”, Iași, 2000, p. 50, nr. 49; ANI, Manuscrisul 644, f. 1.

³⁸ ANI, Manuscrisul 644, f. 9v., nr. 123.

³⁹ *Ibidem*, f. 9v., nr. 124.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 9v., nr. 125.

⁴¹ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 93 bis.

*hotărât Racoviț(ă) log(o)făt și au pus și stâlpu din Vlaicu, unde au pus un stâlpu de lemnu în apă; iar de acolo drept în gios piste Curale spre apus, și de acolo iarăș în gios la capul stuhului unde au pus un stâlpu despre apus, iar de acolo în capul stuhului drept la Craiște Rătunzelul spre apus, iar de acolo drept în gârla lui Vrabie în Prut*⁴².

Iliaș Alexandru poruncește la 20 august 1666 stolniceilor „*carii umblați de vânați pește de treaba domniei mele*”, „*să lăsaț(i) în pace, nimică să nu vânaț(i) pește din bălțile sfintei mănăstiri de la Aron Vodă, carile sânt pe Prut la sat la Rânzești și la balta ci să chiamo Hârcetile pre cât să vine partea mănăstirii, nici năvodul carile va hi a sfintei mănăstiri să nu luaț(i), nici podvoadă din Rânzești să nu faciți. Așijderea și alți oameni cât hotar va hi a satului Rânzeștilor în Prut să n-aibă treabă a vâna nime fără știrea dregătoriului de acolo, alta și de lucru de braniște încă să fie în pace acel sat ce mai sus scrie Rânzăștii ce-s la Fălciu*”, precum și pârcălabilor, globnicilor, olăcarilor și podvodarilor să nu învâluiască, „*că cine va trage să facă val, va hi de mare certare*”⁴³.

La 4 iulie 1670, Gheorghe Duca întărește partea de ocină și moșie din balta Hârcete, „*partea lui Bilan giuământate, și din partea ei din sat din Sărățeni, din tot locul, câtu-i olatul locului, partea mâne-sa Chinijiei, fetii lui Bilan, iarăș(i) giuământate, drept treizăci de lei bătuți și doi boi și o iapă cu mânzu, de au grijit pre îmă-sa Chinejia la moartea ei*” vornicului de poartă Rusul, cumpărată de la Chelsiia, fata Chinejii, nepoata lui Bilan din Sărățeni. Părțile din Hârcete au fost zălogite „*mai de mult*” uricarului Vasile Corlat „*drept doisprăzece taleri bătuți, iar acmu s-au sculat boiarinul nostru Rusul vornicul de i-au plătit tot deplin acei bani cari mai sus scriem 30 de lei bătuți și doi boi și o iapă cu mânzu, ș-au dat ș-acei 12 taliri bătuți lui Corlat uricariul întru mânule Chelsii, fetii Chinejii, nepoatii lui Bilan*”. Ca martori avem pe Păcurariu și Necula din Floreni, Postolachi, Chirica, Roman și Gavril din Sărățeni⁴⁴.

Vornicul Gavril Costachi cumpără la 24 decembrie 1674 de la Dumitrașco, Alexandru, Rusanda și Nastasie „*lui Mihail Roșcăr*” partea lor de ocină și moșie din balta Hârcete cu 60 de lei bani de argint, la tranzație figurând ca martori vornicul Rusul, Toader Oaie și Paraschiva din Cojeri, Ioasaf, egumenul mănăstirii Florești, Ursul din Brăițani și Pătrășcan⁴⁵.

Nastasia, femeia lui Iftimii, fiul popii Avrintie din Bertești, și cu fiul lor Gheorghe, vând vornicului Gavrilă la 15 decembrie 1685 a lor „*driaptă ocină(ă) și moșie partia noastră din baltă di la Hârceate, car(e) parti au cunpărat-o socru-miu popa Avrintii di la Crețu*”, iar cumnatul său Strătilă a vândut anterior clucerului Gavril, „*altă parte din Lățiști, ci ni-au fostu iarăș di(n)preună di la socru-miu, și noi n-am luat nimic dintr-acea plată di la Lățiști, numai ce-au luat Strătil(ă) singur*”. Întâlnim ca martori pe Cârstea Cujbă, Iancu Lata, căpitanul de Hântăști, armașul Vasile Țopa, Caisin, fiul Chiricăi din Sărățeni, Anbrohie Jigălie, Chirica, fiul Ninicăi / Ninița din Murgeni, Toader Șoitul și Panfilii⁴⁶.

⁴² BAR, Documente istorice, CCLX / 41; ANI, Colecția Documente, 407 / 8, f. 1v.-2; ANI, Manuscrisul 644, f. 14v., nr. 204.

⁴³ BAR, Documente istorice, CCLX / 42; ANI, Manuscrisul 644, f. 9v., nr. 128 (cu data de 24 august 1666).

⁴⁴ ANI, Colecția Documente, 513 / 42.

⁴⁵ ANI, Colecția Documente, 514 / 5.

⁴⁶ ANI, Colecția Documente, 342 / 4.

Constantin Vârtej din satul Sărățeni vindea cu zece lei vel vornicului Vasile Costachi, soției sale Catrina și copiilor la 6 martie 1691 partea sa de ocină și moșie din balta Hârcete, primită de la socrul său Bălan. La întocmirea actului de vânzare au participat ca martori vel paharnicul Costantin, vel medelnicerul Lupu Costachi, vel sulgerul Pavăl Bujoranul, armașul Toader Bujoranul preoții Ioan Galbănuș și Gheorghie din Bârlălești, Andoni Albul din Sărățeni, Costantin Turcea și alții⁴⁷. Gavril Costachi, biv vel clucer, fiul lui Vasile Costachi, biv vel vornic, se înțelege la 21 iunie 1716 cu curgătorii lui Petriman, Tecuci și Bălăban pentru stăpânirea părților din Spineni pe care și le împart, „iar în balta Hârcetii, să stăpâniască cini pe câtă parti va avea”, figurând ca martori la tocmeala respectivă, postelnicul Toader Costachi, fratele lui Gavril, Costantin Frățița, pârcălab de Fălciu, preotul Apostol Cociorvă din Bârlălești, Miron, preotul domnesc din Fălciu, pârcălabul Oprica, Vasile Tălmaci, vornicel din Vadul lui Cârjă, Mihălachi Bârsă, vornic din Rânzești, Ion Ghimpu și Mihai Țuchi, ultimii nepoții Ghibanului⁴⁸.

Antonie Ruset întărește stăpânirea mănăstirii Aron Vodă din Iași la 29 decembrie 1675 „pe a sa dreaptă ocină satul Rânzeștii și cu parte din balta anume Hârcetile, din ispisoc de pâra de la Vasile vodă ci s-au pârat în multe rânduri de faț(ă) cu Antiohie sin Costachi, biv sulger, i Păcurar, i Chira, i Cazacul ot Sărățeni, i Costandin, i Vasile Bănuțul, i Gheorghie ot Murgeni, i Buculeiu, i Mihăilă”. Sunt invocate uricele de „danie și de miluire de la Aron vodă și de întăritură de la Stefan Tomșa vodă”, cartea de judecată a lui Vasile Lupu din 6 aprilie 1642 și „alte drese di la alți de mai înainte domni”⁴⁹.

Gheorghe Duca dă o carte la 18 februarie 1682 „pentru vitile Măn(ă)st(i)rrii lui Aron Vod(ă) ce vor fi la Rânzești, să nu se supere de cătră nime”⁵⁰.

Constantin Cantemir întărește mănăstirii Aron Vodă la 30 ianuarie 1692 o „baltă cu pește ci să chiamo Hârcetile, pe apa Prutului, ci este în ținutul Fălciului, din uric de danie și de miluire ce au ei de la răposatul Aron v(oi)e vod și de la Vasile v(oi)e vod, și de întăritură de la Stefan vodă Tomșa, și de la Radul vodă, și de la Miron Barnovschii vodă, și de la Duca vodă, și de la Antonie Roset vodă”, conform hotarnicei lui Racoviță Cehan din 1642⁵¹. Constantin Duca, la rândul său întărește respectiva baltă la 15 septembrie 1693⁵².

Prin mărturia din 5 martie 1696 (autorul transcrierii sugerează că veleatul ar putea fi și 7201 <1693>), Lupul Costachi, biv medelnicer, și Solomon Costachi, biv vâtav de aprozi, încredințează pentru „niște părți din balta Hârcetiului” cumpărate de vornicul Gavrilă Costachi, „răposatul părintele nostru”, din „bătrânul Sărățenilor, o parte a Crișului <Creșului-N.A.> și parte lui Gheorghia Brașău și o parte de la Arsăni,

⁴⁷ BAR, Documente istorice, CCV / 34.

⁴⁸ BAR, Documente istorice, DLXIV / 143.

⁴⁹ BAR, Documente istorice, CCLX / 43; ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 4; ANI, Manuscrisul, nr. 628, f. 29; ANI, Manuscrisul nr. 644, f. 14; CDM, III, p. 521, nr. 2514; ANI, Colecția Documente, 407 / 8, f. 2-2v.; ANI, Manuscrisul 644, f. 14, nr. 197.

⁵⁰ ANI, Manuscrisul 644, f. 9v.

⁵¹ BAR, Documente istorice, LXVII / 22; BAR, Documente istorice, CCLX / 44; ANI, Colecția Documente, 407 / 8, f. 3; ANI, Manuscrisul 644, f. 14, nr. 200.

⁵² BAR, Documente istorice, CCLX / 45; ANI, Colecția Documente, 407 / 8, f. 3v.; ANI, Manuscrisul 644, f. 14v., nr. 203.

fecior lui Păcurar, nu a lor de moșii, ci o cumpărătură, și iarăși și alte părți de s-ar mai afla să fie cumpărate prin zapise ce-s făcute de la vânzători”, părți pe care „nene, Dumnezău să-l iarte la împărțare ce ne-au făcut noauă nici la o parte a unui frate nu le-au pus; deci noi așa ne-am socotit fiind despre părțile de moșie ce le-au dat răposatul părintele nostru, Dumnezău să-l pomenească, Dsale mai marelui fratelui nostru lui Vasile Kostachi ce-au fost vornic mare, și învoindu-l pre Dlui pre fratele nostru răposatul Dlui nene până au fost viu, a cumpăra dintr-acest bătrân a Sărățanilor, măcar că la așazare noastră ce ne-au făcut Dlui nene, Dumnezău să-l iarte, i-au ales toată partea Dlui și-l poprește la nimică să nu mai aibă treabă; iar pentru aceste părți de baltă noi frații așa ne-am socotit și ne-am învoit de le-am dat Dlui, căci sunt despre parte moșiilor Dlui, și nici la o parte n-au fost puse, iară Dlui și alte cumpărături într-acest bătrân, deci ca să fie Dlui și giupânesei Dlui și cuconilor Dumilorsali drepte moșii în veci neclătii”. Actul este semnat de Lupul Costachi, biv medelnicer, Solomon Costachi, biv vâtav za aprozi și Costandin Costachi biv agă. Transcrierea din 15 martie 1923 s-a făcut după o copie din 18 august 1826 a lui Vasile Ciuchi, vornic de poartă și s-a păstrat în colecția Muzeului Saint Georges⁵³.

Grigore al II-lea Ghica poruncește la 30 ianuarie 1741 biv vel clucerului Scărlătachi Costachi, ispravnicul Codrului, să cerceteze pricina dintre preotul Vasile Cociorvă, Lupu Cociorvă, alți frați și răzeși din Sărățeni, cu vel paharnicul Manolachi Costachi, medelnicerul Neculai Jora și biv vtori paharnicul Ilie Costachi pentru o „*parte la un izeru anume Hârcete*”, împresurată de cei din urmă, care „*ș-ar lua totu vinitul și lor parte nu li-ar da*” din ezerul cu pești⁵⁴.

Din 22 noiembrie 1744 este menționată o carte domnească „*de stăpânit moșie Rânzeștii*” de la Neculai vodă (?)⁵⁵.

Antohi Strătilă, Gheorghe Strătilă și Ion Dobri arătau la 1748 „*că au cumpărat de la Măn(ă)st(i)re(a) Aron Vod(ă) venitul moșii di la Rânzești ot Fălciu în 80 lei și crășma în sat să nu fie volnici alții să vândă fără numai ei și să ia și câte un leu de cas(ă)*”⁵⁶.

Înrudirea răzăsească dintre Costăchești cu răzeșii din balta Hârceata și Sărățeni este afirmată la 2 ianuarie 1750 la judecata ținută în fața vel logofătului Iordache Canta între Ion Dobre și răzeșii săi cu biv vlucerul Scarlatachi Costachi și biv vel jitnicerul Iordachi Costachi⁵⁷.

Domnul Constantin Racoviță volnicește la 24 martie 1750 pe vel stolnicul Ilie Costachi să stăpânească jumătate din balta Hârcetile, ținutul Fălciu, partea Spinenilor, după zăpisele date de Ion Dobri pentru cheltuiala făcută „*cu giudicata acei bălți, făcând și ispisoc di la domnie me(a) pe gium(ă)tat(e) de baltă parte(a) Sărișenilor și a Spinenilor, făcând cheltuială 110 lei*”. Ilie Costachi urma să stăpânească „*giumătate din giumătat(e) de balta Hârcetile, parte(a) Spinenilor, păr(ă) când îș(i) vor alege Spinenii părțili lor și-i vor întoarce dum(i)sali din cheltuială cât îi va agiungi parte la acei*

⁵³ BAR, Documente istorice, DLXIV / 110, transcriere în grafie latină din 15 martie 1923.

⁵⁴ „Miron Costin”. Revistă de cercetări și mărturii istorice, Anul I, nr. 3, octombrie 1913, p. 36, nr. 38.

⁵⁵ ANI, Manuscrisul 644, f. 16, nr. 231 (era domn Ioan Mavrocordat).

⁵⁶ *Ibidem*, f. 9v., nr. 129.

⁵⁷ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, Iași, Tipografia „Dacia” P. & D. Iliescu, 1912, p. CLV.

cincizéci și cinci lei, iar atunci alegându-ș(i) Spinenii părții lor dintr-această gium(ă)tate din gium(ă)tate de baltă, și întorcând parte din cheltuiala ce-au dat dum(nealui) îș(i) vor lua cu judecată fieșticari cât i să va alege parte(a) lui, cum și dumn(e)alui stol(nicul) Ilie Costachi, iar păr(ă) atunci să ții și să stăpâniască dum(nealui) stol(nicul) Ilie toată ace(a) parte a Spinenilor, țindu-o la un loc de zălog și ni mi să nu stea înprotiva cărții domnii meli”⁵⁸.

Locuitorii din satele din Rânzești și Cârja mărturisesc la 5 mai 1753, sub jurământ, în fața arhiepiscopului Gherasim, stăpânirea asupra bălții Hârcete de către Gavriliță Costachi, răzeșii și Mănăstirea Aron Vodă din Iași: „noi știm de la moscalii dintâi, așa am apucat că au ținut dumn(ea)lui Gavriliți cel bătrân cu răzeșii giumătate de baltă, și mănăstire(a) de la Aron giumătate, iar de baltă așa știm și așa mărturisim cu frica lui D(u)mnezeu și cu sufletele noastre”. Din satul Rânzești au jurat preotul Ioan, vornicul Profir, Gherasim, Vicol, Ștefan, Apostol, Căue, Costandin, Chiosa și Mănăică, iar din Cârja preoții Toader și Gheorghe, Sandul Anton, Lefter, Iovul, Ion Săcuin, Gheorghe Chihaia, Ștefan Ocheanul, Gheorghită și Ioradachi Putic. Prezența unor preoți ne indică existența de biserici în satele Rânzești și Cârja⁵⁹.

La 24 octombrie 1753, Matei Ghica poruncește biv vel paharnicului Vasile Sturza să cerceteze jalba dată de diaconul Lupul Corciovă, Ștefan Burcă, Anton Călugărul, Toader Plesniacut (Plesnicuțe), Ștefan Nasoe și răzeșii lor din Sărățeni, „ce sânt răzăși și în baltă Hârceatea ... zicând că dintr-acea baltă Hârceatea fiind giumătate de baltă a lor ” și jumătate a Gavrilițeștilor, în care parte era și Vasile Sturza răzeș, și care se plâneau de împresurarea făcută de Gavrilițești. În timpul lui Constantin Racoviță, potrivit jalbei răzeșilor, „la acea baltă eșind părăși și călugării de Aron Vod(ă) c-ar fi și ei părtaș(i) aicea i-au rămas și pe călugări; ș-au dizbătut 9 toane de baltă din mâna călugărilor”, intrate în stăpânirea boierilor Gavrilițești și a răzeșilor. Răzeșii cer întoarcerea cheltuielilor de judecată de la boierii amintiți, suportate de ei pentru apărarea bălții⁶⁰.

Domnul Matei Ghica poruncește la 7 decembrie 1754 vel spătarului Dumitrașco Paladi să cerceteze jalba răzeșilor din Sărățeni și Spineni, „zicând că au ei o baltă de pești anume Hârceata ci este pi Prut la ținutul Fălciului în giumătate cu boierii Gavrilițăști, și fiind că s-au fost împresurând parte de baltă despre călugării de Aron Vodă, au tras răzășii multă judecată” până au scos-o din „mâna călugărilor”. Boierii Gavrilițăști, după achitarea cheltuielilor ce li se cuveneau lui Ion Dobre (59 de lei), arătau „că de patru ani di când s-au dizbătut pricina bălții cu călugării, dumnealor n-au luat nimic din venitul bălții”. Boierii respectivi au arătat stolnicului Scărlătachi și stolnicului Ilie deținerea zapiselor de cumpărătură de la răzeșii din Spineni și Sărățeni „din partea bălții cea răzășească, ș-au cerșut dreptate”. Pe documentul respectiv este scrisă de o altă mână decizia ca boierii Gavrilițești, „ci sunt baștină în baltă”, sau stolnicul Ilie, „să nu intre nici unei să vâneze până nu-ș vor alege zapisele”⁶¹.

⁵⁸ ANI, Colecția Documente, 517 / 14.

⁵⁹ BAR, Documente istorice, CCLX / 46; ANI, Colecția Documente, 407 / 8, f. 4; ANI, Manuscrisul 644, f. 14, nr. 195 (data 4 mai 1753).

⁶⁰ „Miron Costin”. Revistă de cercetări și mărturii istorice, Anul IV, nr. 7, iulie 1916, p. 289-290, nr. 450.

⁶¹ Idem, Anul I, nr. 3, octombrie 1913, p. 37-38, nr. 40.

Catagrafia averilor mișcătoare și nemișcătoare întocmită în octombrie 1781, prin care este preluată de Chiril, noul egumen al Mănăstirii Aron Vodă, în urmă fugii lui Teofil, face referire și la moșia Rânzești, „*cu sat, la ținutu(l) Fălciului*”, cu un venit anual de aproximativ 80 de lei⁶², sumă înregistrată la 21 octombrie 1781 și la 21 octombrie 1782, fără a se mai regăsi pentru perioada 21 octombrie 1783-1 iunie 1784⁶³.

Sama mănăstirii Aron Vodă din 26 octombrie 1786 pentru egumenia lui Chiril consemnează pentru moșia Rânzești suma de 20 de lei dintr-o sută, „*ce-a luat din anul lui Theofil*” și 80 de lei la 21 octombrie 1782⁶⁴.

Alexandru Ioan Ipsilanti confirma la 10 septembrie 1787 anaforaua marilor boieri privitoare la cercetarea veniturilor și cheltuielilor mănăstirii Aron Vodă din timpul fostului egumenului Theofil pentru perioada 16 octombrie 1772 și 1 mai 1781 în care întâlnim și veniturile de pe moșia Rânzești. Sama cheltuielilor din 1778 înregistrează 23 de lei „*la făcutu crâșmei, ce-au făcut las Rânzeni (Rânzești-N.N.)*”⁶⁵

Arhimandritul Filaret de la mănăstirea Aron Vodă se plângea Dicasteriei la 22 februarie 1812 pentru moșia Rânzești, vândută / arendată „*prin contract lăcuitorilor*” de pe ea, cu obligația îndeplinirii ponturilor contractului încheiat, însă aceștia pe lângă neîndeplinirea obligațiilor financiare, „*dar și din fânațul moșii au stricat cu arătura de care la pontul al patrule a contractului să îndatoresc a nu strica fânațurile cu plugul*”, cerând arendarea moșiei altui „orândatar”⁶⁶. Divanul Cnejei Moldovei se adresează ispravniciei ținutului Fălciu la 24 februarie 1812 să cerceteze plângerea arhimandritului Filaret, „*și fiind arătare(a) cuvioșii sale arhimandritului adivărată apoi să arătați pârâților lăcuitori că de la Sfântul Gheorghie viitor sănt scoși din stăpânirea moșii, și dacă ei vor ave(a) mai mult cuvânt de răspunsu nemulțămindu-să acolo cu punire(a) d(umnea)v(oastră) la cale, cu înștiințare(a) d(umnea)v(oastră) pre largu de curgire(a) pricinii, să-i sorociți ca să vie la divan*”⁶⁷. Moșia este arendată căpitanului Gheorghii Pascal pentru perioada 23 aprilie 1812 și 23 aprilie 1815 cu 1500 de lei (a se vedea contractul de arendă în anexă)⁶⁸.

Egumenul Mănăstirii Aron Vodă cere la 30 martie 1816 ca să i se plătească de către arendașul moșiei Rânzești datoria de bani⁶⁹. Scarlat Alexandru Callimachi se adresează la 15 aprilie 1816 ispravnicilor ținutului Fălciu cu privire la arendarea moșiei Rânzești. Astfel, „*Theoclit, proestosul Mănăstirii Aaron Vodă, au făcut arătare că numita mănăstire are la acel țin(ut) o moșie, anumi Răceștii <Rânzești>, a căriia venit prin contract l-au vândut pe trei ani unui Enachi*”, începând cu 23 aprilie 1815, cu 2000 de lei pe un an de zile, „*din care bani au dat la mănăstire numai 500 lei pe anul ce au stăpânit, iar pentru ceialalți bani 1500 rămășița ș(i)-au pus vadea și în scris au dat că-i va răspunde măn(ă)stirii la Sfântul Dimitrie ce au trecut*”. Nerspectarea termenului pus atrage porunca domnului pentru cercetarea averii arendașului pârât „*moșie, vite,*

⁶² ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 35; Ioan Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. VIII (1781-1790), Iași, Editura „Dosoftei”, 2006, p. 78-79, nr. 55.

⁶³ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 38; Ioan Caproșu, *op. cit.*, p. 300-303, nr. 231.

⁶⁴ Ioan Caproșu, *op. cit.*, p. 494-502, nr. 396.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 551-559, nr. 437.

⁶⁶ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 77.

⁶⁷ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 78.

⁶⁸ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 80.

⁶⁹ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 90.

*pâine și orice alt(ele), de care făcând izvod să stea săcvestruite. Și făcând de știre și pârâului de va fi acolo, sau de și nu va fi, să puneți să-s(e) vândă acele lucruri cu prețul cel mai folositor, și din banii ce vor cuprinde fără întârziere să trimitiți aicea 1500 lei ce s-au arătat mai sus ca să-s(e) dea numitii măn(ă)stiri spre a rămâne odihnită”*⁷⁰. Catagrafia averii lui Enachi (Ianachi) portarul de la Rânzești s-a făcut la 17 iulie 1816⁷¹. Scarlat Alexandru Callimachi poruncește la 21 iulie 1816 ispravnicilor ținutului Fălciu să cerceteze împrejurările arendării moșiei Rânzești (a se vedea anexa)⁷².

Catagrafia din 1820 atestă satul Rânzești din Ocolul Prutului, ținutul Fălciu, moșia mănăstirii Aron-Vodă, cu 36 de birnici (8 frunțași, 12 mijlocași, 16 codași), din care se scad 10 scutelnici ai „*preosfinții sale Theoclit Evhaiton, din an(ul) 1817*”, precum și patru „*păscari*” ai Consulatului rusec, o slugă a vornicului Șerban Negel, una a vornicului Neculai Costache și alții⁷³.

Monahul Sylvestru, cunosător al limbii slavone, prezenta în Iași la 29 aprilie 1843 trei ispisoaice ale mănăstirii Aroneanul (Aron Vodă) răscumpărate „*nu fără de osteneală și cheltuială*”, care „*foarte lămurit arată, anume toate sămnile pe unde ari a stăpâni mo(nastirea) balta Hârcetile, încă din în vechime, anerisind uricul lui Barnoschi v(oie)v(od) cu carile megieșii au intrat cu stăpânire(a) întru a mo(nastirii) parte de moșie*”⁷⁴.

Tabloul prezentat domnului în 1851 de către departamentul averilor bisericești și învățaturii publice pentru darea în posesie a moșiilor mănăstirești pentru perioada 23 aprilie 1852 și 1855 cuprinde și pe cele ale mănăstirii Aron Vodă, anume Aroneanul (Iași), Zania (Iași), Armășăni (Vaslui), Rânzești (Tutova), Jirovul și Averești (Neamț)⁷⁵.

Asesorul judecătoriei ținutului Tutova fixează la 16 februarie 1849 termenul pentru împlinirea hrisovului domnesc câștigat de vornicul Alecu Sturza, maiorul Alecu Costachi, stolnicul Ioan Balan, răzeși de moșia Sărățeni, în pricina cu răzeșii de Bârsana, Hrăniceni și Drăguna, pentru balta Hârcete⁷⁶.

Moșia Rânzești a fost arendată de egumenii mănăstirii Aron Vodă: Gheorghe și Stere Juvară (1847-1857), Vasile și Constantin Scordea (1858-1863), apoi lui Aristide, Iordache și Neculai Gheorghiadă (1868-1873), Dumitrache, Frumuzache, H. Hagi Dracu (1873-1878), Manolache Costache Epureanu (1878-1883), Dimitrie Manoliu (Bușilă) (1883-1888), State Stamatiade (1888-1893), Spiru Delaporta (1893-1898), Ștefănescu și Iliescu (1898-1903) și Mendel Meiliksohn (1903-1908)⁷⁷.

⁷⁰ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 91.

⁷¹ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 92.

⁷² ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 93.

⁷³ Mihai-Cristian Amărieuței, Mircea Ciubotaru (editori), *Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845)*, X. Ținutul Fălciului, Partea 1 (1820), cu o introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, Iași, 2016, p. 484; a se vedea și p. 506, 510, 538.

⁷⁴ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 107.

⁷⁵ Theodor Codrescu, *Uricariul*, VI, Iași, Tipografia Buciumul român, 1875, p. 106.

⁷⁶ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 108.

⁷⁷ Teodor Hardon, *Elemente grecești în antroponimia Depresiunii Elanului*, în „Elanul”, nr. 18, octombrie 2002, p. 14; Gheorghe Clapa, *op. cit.*, în „Elanul”, nr. 17, decembrie 2003, p. 19.

HĂNĂSENI ȘI ȘTIUBEENI⁷⁸

Toponimul Hănăseni își are originea în proprietarul locului, Hanăș⁷⁹, iar Știubeiul (Știubeieni) este legat de apicultură. Satul Știubeieni, dispărut, era situat la confluența pâraielor Ursoaia și Elanul, în stânga celui din urmă⁸⁰. Satul Hănăseni era situat la sud de localitatea Murgeni de astăzi în care a fost înglobat, iar la sud de Hănăseni se găseau moșiile Bertești și Benești, toate trei treceau la vest peste pârâul Elan, până la Mihoane (nord-vest), Bujorăni („a triia parti din Brățani”), Lățăști, Igești, pârâul Sărății și drumul Brăilei, iar la est mergeau până la balta Hărcete. Pe moșia Hănăseni este consemnată și valea lui Hanăș⁸¹.

Satul Hănăseni (Hănășăștii, Hănășenii), situat „pe din gios” de localitatea Murgeni⁸², a fost a lui Oană Ureacle în timpul domnilor Ilie și Ștefan. Ștefăniță vodă (1517-1527) întărește la 22 ianuarie 1518 lui Andrușco Boldur satele Crivești și Hănășăștii (Hănășenii), ultimul cumpărat de la nepoții lui Oană Ureacle, anume medelnicerul Oana Tarcanul, fratele său Dragoș și surorile Stana și Maria, feciorii comisului Ilie Huru, de la frații Lupul Lepovăț, Fatoșe, Neaga și Boaghe, feciorii lui Ilisânii, „și au vândut a lor ocină, dintru a lor drept uric și drese, ce au avut ei dimainainte de la Ilieaș și Ștefan Vvd. și de la moșul Domnii meale, Ștefan Vvd”, drept 400 de zloți, la care se adaugă „iazarul Hărcetele” cu 200 de zloți tătarăști⁸³.

Hanos pitarul și Ihnat Tătarul vând la 16 august 1588 lui Dragoș „gumătati de sat, parte den sus de sat, din Hănăsni” drept „un cal roibu pântănog și mierău de un ochiu, și o iapă sură, co mânzul alături, și au dat bani 50 di florinți, bani tătarăști, și o au vândut ei, co tot venitul a ei gumătati de sat prespre vale, într-âmpede dealurile, loc diarătură, dispre răsărit, până în fântâna în Potreda, în gios pre moche dealului, până în Holturl Codalbol. Și, așăjdere, despre apus, până unde să runtănă apa, pre Elan”⁸⁴.

La 1 martie 1591, Petru Șchiopul întărește postelnicului Vasăle Măluștean „a lui dreaptă ocină și cumpărătură, din ispisoc de cumpărătură ce au avut de la singur domnia sa, a tria parte din sat din Hănășani și a tria parte din iezăr din Hărcetea”, părți cumpărate de la frații săi, Corne și Moșul, feciorii lui Gavril Măluștean⁸⁵.

Un zapis din 1 septembrie 1597-31 august 1598 (7106), menționat în opisul documentelor moșiei Mălăești, din 26 iulie 1855, face referire la Hănășani și pitarul Hanos⁸⁶.

⁷⁸ A se vedea și Gheorghe Gherghe, *Lățești, Sărățeni, Schineni*, Bârlad, Editura Sfera, 2012, p. 54-58.

⁷⁹ Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefăniță voievod (1517-1527)*, p. 462-467, nr. 99.

⁸⁰ Teodor Hardon, *Apicultura, străveche îndelnicire agricolă în ținutul Fălciului*, în în „Elanul”, nr. 17, p. 5.

⁸¹ BAR, Planul moșiilor Hănăsani, Bertești, Benești, județul Tutova (1824), Pl. M. 2527 / 972.

⁸² „Miron Costin”. Revistă de cercetări și măturii istorice, Anul II, nr. 5, mai 1914, p. 70.

⁸³ *Ibidem*, p. 462-467, nr. 99; DIR, A. Moldova, XVI, I (1501-1550), p. 114-115, nr. 109; CDM, I (1387-1620), p. 86-87, nr. 299.

⁸⁴ DRH, A. Moldova, VIII, volum întocmit de Ioan Caproșu, 2014, p. 339, nr. 282.

⁸⁵ DIR, A. Moldova, XVI, vol. 4, p. 7-8, nr. 7; DRH, A. Moldova, VIII, p. 550-551, nr. 448.

⁸⁶ DRH, A. Moldova, IX, volum întocmit de Petronel Zahariuc, Marius Chelcu, Silviu Văcaru, Cătălina Chelcu, Sorin Grigoruță, 2014, p. 352, nr. 271.

Gavriil, fiul lui Văsăi, nepot Răbăi din Hănăsăni, ținutul Fălciului vinde la 18 septembrie 1628 lui Ghianghea, marele vornic de Țara de Jos, „*a lui dreaptă ocină și moșae, a patra parte din satul Hănăsăni, giământati*”, drept 20 de zloți tătarăști și o vacă cu vițel bună, act întărit de către domnul Miron Barnovschi⁸⁷. Marele vornic al Țării de Jos Ghianghea va cumpăra la 11 octombrie 1628 de la Plop și feciorii lui, Plop, Sora, Lița, de la Petre, fiul lui Buzdugan și feciorii lui, Marco și Dănăilă, toți nepoții și strănepoții lui Ion Hanos și frații săi, Feteon și Todei, a „*lor dreaptă ocină și cumpărătură din uric de cumpărătură de la Pătru vodă, o săliște pre Elan, la Ștubeu despre apus. Și așijdirea au vândut a patra parte din sat din Hănăsăni, iară pre <E>lan despre răsărit și cu vaduri de mori pre Elan*”, drept 50 de taleri. Actul de cumpărare este întărit de domnul Miron Barnovschi Movilă⁸⁸.

Petreia pieptănarul dăruiește la 8 mai 1632 Angheniei (Anghelina), fiica lui Stavăr pârcălab, partea sa „*den sat den Hănăsăni și din siliște de la Ștubeu*”, „*dinnaintea besériciei și dinnaintea a tu<tu>ror poporului, la dzuoa de Văznesenie, ce să cheamă rumânește Ispasul și den înaintea preutului Chirila den sat din Piscani* ...”⁸⁹.

Petriciceico jicnicer, Răcoviță logofet, Strătulat sluger, Stăjăranul dvornic, Trandafir dvornic și Vasilie dvornic mărturisesc la 20 decembrie 1637 vânzarea siliștilor Hănăsăni și Ștubeu de Stavăr dvornic și fiica sa Anghelina, pe care le aveau „*dare de la Petrea Piptănarul*”, precum și jumătate dintr-un bătrân cu vad de moară pe ambele maluri ale Elanului pe care o cumpărase de la Măgdălina, fiica Ganii, nepoata Răbăiei, din satul Hănăsăni, cumpărate de „*fratele nostru*” Lupul Prăjescu clucer cu un cal și 20 de taleri⁹⁰. Actul de cumpărare a fost întărit de Vasile Lupu la 24 decembrie 1637⁹¹.

Vasile Lupu poruncește la 10 decembrie 1643 lui Ionașco Florea din Sârbi să cerceteze pricina dintre Talpă și răzeșii săi cu popa Avrentie, primii „*dzicând că-i înneacă o moar(ă) cu un iaz a lui, ce-au făcut pre hotarul lui, la Bertești. Iar popa Avrentie au dzis că nu le înneacă moara lor căci ș-au părăsit vadul cel bătrân, ce l-au lăsat mai gios, în pizmă*” și de „*vor hi făcând ei moar(ă) pre vadul lor cel bătrân, a Hănăsănilor, și va hi înneacă apa de la iazul preutului, să-ș(i) mute iazul mai gios, iar de nu va avea unde-l muta, să-l taie. Iar, de-l vor hi împresurând Hănăsăni în pizmă, iarăș(i) să-l lase în pac(e) să-ș(i) puie moara pre vadul cel bătrân, und eau tânut moșii lor și părinții*”⁹².

Rezultatele cercetării întreprinse de Dumitru uricar și Ionașcu Florea sunt făcute cunoscute domnului după 10 decembrie 1643. Cei doi se folosesc de mărturiile oamenilor buni și bătrâni și a megieșilor: Bălan Buțea cel bătrân, Crețel cel bătrân din Sărățeni, Năstasie, Luca și popa Tricica din Igești, Trifan din Lățești, Spiridon din

⁸⁷ DRH, A. Moldova, XIX, volum întocmit de Haralambie Chirca, 1969, p. 552-553, nr. 405.

⁸⁸ Ibidem, p. 558, nr. 409; CDM, II, p. 103, nr. 439; ANI, Manuscrisul nr. 644, f. 14.

⁸⁹ DRH, A. Moldova, XXI, volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, 1971, p. 69-70, nr. 65.

⁹⁰ DRH, A. Moldova, XXIV, volum întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, 1998, p. 201-202, nr. 220.

⁹¹ Ibidem, p. 204-205, nr. 222.

⁹² DRH, A. Moldova, XXVII, volum întocmit de Petronel Zahariuc, Cătălina Chelcu, Marius Chelcu, Silviu Văcaru, Nistor Ciocan, Dumitru Ciurea, 2005, p. 194-195, nr. 214.

Lungeni, Onaca din Benești, Bejan căpitan, Chirica și Căzacul din Sărățeni, Păcurar diac și Ionașco din Piscani, Gavril din Râbăești, Tofan orbul, Toader Croitorul și popa Mândălan. „Și s-au aflat că nu li s(e) înneacă vadul cel bătrân nici altul mai gios, că s-au măsurat și apa, ce nici la genunchi n-au fost”⁹³. Vasile Lupu întărește la 28 octombrie 1644 popei Avrentie „*acel vad de moar(ă)*”, „*iar hănăsénii, de le va părea că li s(e) înneacă moara să o mute la vadul cel bătrân*”⁹⁴.

La judecata din 24 august 1646 dintre Ion Bochia și ruda sa, Hilohie cu jupâneasa Costăchioaie și fii lor pentru o parte din satul Cotești sunt menționați și martori din Hănăseni: Constantin Talpă, Ianul, și Necula⁹⁵.

Gheorghe Ghica judeca în 1658-1659 pricina dintre Neculai Mislete, Apostol, Bochia și alți răzeși din Hănăseni de pe Elan cu Mitrofan și Ion din Bujoreni „*pentru o bucată de loc ci au avut ei pâra și la Vasăli v(oie)vod*”, când a fost trimis Grigori Vrabie ca hotarnic „*și n-au fost socotit să aliagă pre dreptati și precum le sânt drésăle, ci au fost luat o bucată de loc din hotarul Hănășenilor dispre apus pista Elan, și(i)-au fost dat ace(a) bucată de loc satului Buj(o)rénilor și-au pus și stâlpi*”. Hotărnicia efectuată ce a nemulțumit părțile implicate atrage o nouă pâra la domnie urmată de desemnarea lui Enachi Penișoară de domn și marele logofăt Racoviță Cehan, care a „*strâns oameni buni megieș(i) de pin pregiur de acolo, anumi popa Avrentie și Gâdeiu din Benești și Racovanul din Gănești și Ignat de Lungeni și Merăuț(ă) din Botești, și Tănacul de Murgeni și Nedelco de acolo, Lepădat din Rânzăști, Ionașco di Golăești. Așa au aflat cu oameni buni, cum acea bucată de loc este din hotarul Hănășenilor, precum spune și drésul lor Buj(o)rénilor, să fie numai pâra în gura pâraului Țarinii*”. Domnul l-a învățat „*să pue stâlpii precum sânt dresăli în Gura Țarinii în pârau, și(i)-au rămas Mitrofan și Ion din Buj(o)rénii dinaintea divan(u)lui domnii meli și din toată legea țării, și(i)-au plătit și atalămul iar răzășii din Hănășeni, Necula și Apostol și Bochiia cu alt (...) ai lor s-au îndreptat și și(i)-au pus ferăia ca să aibă ei a ține ace(a) bucată de loc ci este din hotarul Hănășenilor piste Elan dispre apus până unde au țin(u)t și mai denainte vremi, și de această pâra să nu-s(e) mai pârască nici odinioară în veci*”⁹⁶.

Strătulat, fiul popei Avrentie din Bertești, vinde marelui medelnicer Ghinea, când a fost vistiernic, cu 100 de galbeni „*a lui dreaptă ocină și cumpărătură din sat din Hănășani, ce sânt la ținutul Fălciului pre Ilan, toată partea, Neculei lui Misléti, cu vatră de sat, și(i) cu vad de moară într-apa Ilanului, și cu tot venitul din bălți, și(i) cu pământuri în țarină, cu locuri de fânéte, și cu tot venitul dintr-acei hotar, cât i să va alége pre partea Niculii Misléti*”. Strătulat, la rândul său, o cumpărase de la „*de la Vasilie căp(i)t(an) și de la alți curténi din ceata de gios, anume Gligorie Vrabie, și(i) Ionașco, și(i) Romașco, și(i) Porcaru, și(i) Apostol, și(i) Artin(e), și(i) Vasilie Cazanovschi, și(i) Chirila*”⁹⁷.

Domnul Gheorghe Duca întărește la 22 martie 1679 marelui spătar Gavril Costachi stăpânirea asupra moșiilor: Roșiești, de pe apa Idriciului, cu vii și vecini,

⁹³ *Ibidem*, p. 195-196, nr. 215.

⁹⁴ *Ibidem*, p. 426-427, nr. 446.

⁹⁵ DRH, A. Moldova, XXVIII, volum întocmit de Petronel Zahariuc, Marius Chelcu, Silviu Văcaru, Cătălina Chelcu, p. 406-407, nr. 474.

⁹⁶ BAR, Documente istorice, DLXIV / 71; ANI, Manuscrise, nr. 628, f. 529-529v.

⁹⁷ ANI, Manuscrise, nr. 628 (condica Gheorghe Asachi), f. 194v.-195.

cumpărat de la Vasile Ciolpan și cumnata sa Maria, soția lui Ciolpan, care la rândul lor îl aveau danie de la bunul lor Ghenghea logofăt și de la Prăjești, seminția Gheanghei; Popești, de pe Elan, Hănăseni, cu vecini și tot hotarul, pe Elan, părțile din Broșteni, ținutul Tutovii, părțile din Lungani, pe Elan (cumpărăturile făcute de Apostol postelnic și Tofana, părinții lui Gavril Costachi), părțile din Botești, ținutul Fălciu, dintre care și partea din sus numită Gioseni, pe apa Elanului, cumpărată de Apostol postelnicul (și altele), satul întreg Spineni, ținutul Tutova, Bogești, pe apa Tutovei, trei fălci de vie, cu crame gata de la Dric în târgul Hușilor, cumpărate de la Ursul, Constantin, fiii Răiții din târgul Iași, alte două fălci de vie de la Dric, două vii cu livezi și islaz cumpărate de la Ivan armean și femeia lui Jiiana din Roman, alte două vii și una danie, cu case gata la Dric⁹⁸.

Antioh Cantemir întărește la 11 decembrie 1699 mănăstirii Aron Vodă, reprezentată de „*rugătoriul nostru Ionichii și cu tot soborul*”, dania fostului clucer Lupul Prăjăscul „*giumătate dintr-un bătrân din sat din Hănăseni și din Știubeiu*” și o altă jumătate de bătrân din același sat, „*care moșii sânt la țin(ut)ul Fălciului pe Elan*” și care „*au fost și Prăjăscului, giumătate de bătrân danie de la Stavăr, ce-au fost vornic, și giumătate cumpărătură de la Măgdălina, fata Ganii, nepoata Roabii de Hănăseni, pe care moșii ne arată și dres de întăritură de la răposatul Vasile vodă și mărturie încredințată cu iscălituri a boieri ce-au fost pe acele vremi, precum au fost dat și au fost vândut Lupului Prăjăscului aceste ocine Stavăr vornicul și fata lui Anghelina și cu Măgdălina, fata Ganii, nepoată Roabii, cu vatră de sat, cu loc de fânaș, cu țarină, cu vad de moară în apa Elanului, care pe ce(a) giumătate ce-au cumpărat Prăjăscul de la Măgdălina au fost dat un cal bun și do(u)ăzeci de taler*”⁹⁹.

Mihai Racoviță voievod întărește la 12 decembrie 1703 stăpânirea Mănăstirii Aron Vodă „*pe giumătate de bătrân din sat din Hănăseni și din Știubeeni ot Fălci, pe apa Elanului cu vatră de sat, cu loc de fânaș, cu țarină, cu vad de moară în apa Elanului*”¹⁰⁰, iar la 18 decembrie 1703 același lăcaș monahal (egumenului Ioanichii cu tot soborul) părțile de moșie din Hănăseni și Știubei, făcute danie de Lupul Prăjăscul¹⁰¹. Nu știm dacă nu este vorba despre același document, însă cu data greșită.

Ion Dobre din Sărățeni dă la 24 septembrie 1760 lui Costandin Chiriță partea de moșie din Sărățeni, Lungeni și din balta Hărcete pentru banii luați la dezbateră bălții Hărcete și a Sărățenilor¹⁰².

Constantin Dimitrie Moruzi voievod poruncește la 6 iulie 1780 biv vel paharnicului Grigoraș Costachi, biv vel stolnicului Ioradachi, ispravnicii ținutului Fălciu, și vornicului de poartă Ioan Gordul, să aleagă, să hotărască și să stâlpească părțile de moșie din Hănăseni și Știubeiu, ținutul Fălciului, ale Mănăstirii Aron Vodă din Iași. Astfel, „*au dat jalobă rugătoriul nostru Teofil, egumenul de la Mănăstire(a)*

⁹⁸ Gheorghe Ghibănescu, *Ispisoace și zapise (Documente slavo-române)*, Iași, Tipografia „Dacia” P & D. Iliescu, 1912, p.108-121, nr. 71.

⁹⁹ BAR, Documente istorice, CCLX / 50; ANI, Manuscrise, nr. 628 (condica Gheorghe Asachi), f. 54; ANI, Manuscrisul nr. 644, f. 14 (rezumat).

¹⁰⁰ ANI, Manuscrisul nr. 644, f. 14 (rezumat); CDM, V, p. 66, nr. 263.

¹⁰¹ BAR, Documente istorice, CCLX / 51; ANI, Manuscrise, nr. 628 (condica Gheorghe Asachi), f. 54; CDM, V, p. 66, nr. 265.

¹⁰² „Miron Costin”. Revistă de cercetări și mărturii istorice, Anul II, nr. 3, martie 1914, p. 37-38.

Aron Vodă, arătând cum că are mănăstirea o moșie, anume Hănăsenii și Știubecinii la țin(utul) Fălciului, pe apa Elanului, și cu vad de moară în Elan, pe care numită moșie au arătat și scrisori înainte(a) dum(i)s(ale) vel log(o)f(ătului), zapise vechi de cumpărături și ispisoci domnești, întărituri de la Miron Barnovschii Movila vodă, și de la Vasile vodă, și de la Antehii Costandin vodă, și de la Mihai Racoviț(ă) vodă”, moșii împresurate de „răzeșii și megieșii de acolo”.

Hotarnica Murgeniilor din 25 martie 1804 amintește printre moșiile megieșe pe cea a mănăstirii Aron Vodă „la capătul despre răsărit”¹⁰³.

O hotarnică a moșiei Hănăseni s-a executat la 27 iunie 1812 (a se vedea anexa)¹⁰⁴. Scarlat Calimachi poruncește la 10 iunie 1818 lui Iordache Râșcanu biv vel căminar să aleagă hotarele moșiei Rânzești și părțile din moșiile Hănăsânii și Știubeenii ale Mănăstirii Aron Vodă¹⁰⁵, sarcină îndeplinită la 30 iulie 1818¹⁰⁶.

La 1820, moșia Hănăsânii este una răzășească, la Ocolul Prutul ținutul Fălciu, unde sunt atestați sudiți englezești și slugi ale spătarului Iordachi Bucșinescu, spătarului Petrachi Cazimir, spătarului Ioan Jora și a lui Gligire Butuce¹⁰⁷.

Gligoraș, fiul lui Gheorghe Artin dă la 13 aprilie 1835 lui Gheorghe sin Nistor Stratica, Gavril sin Costandin Stratică și Alexandru sin Antohi Stratica 3 stâneni și 4 palme din moșia Blăgești în schimbul unui stânen, o palmă și 2 parmace din bătrânul Balmuș (moșia Hănăseni)¹⁰⁸.

Prin hrisovul domnului Mihai Sturza din 6 septembrie 1844, vornicul Alecu Sturza obține încuviințarea înființării târgului „cu zi de târg și iarmaroace pe moșia sa Murgeni”, ținutul Tutova, fixat pe interfluviul Elan-Mihoanea, în „Tolica”, pe actuala vatră a localității, desființând vechiul sat Murgeni, situat dincolo de Elan, pe Oița¹⁰⁹, „în partea de nord este a târgului pe panta dealului cuprins între valea pâărului Elan la Vest și valea Oiței spre Nord-Est de acest sat ” (cf. învățătorului Anton Romaniță)¹¹⁰. Biv vel stolnicul Vasile Sturza, devenit stăpân al moșiei Murgeni la 25 noiembrie 1741, când Constantin Mavrocordat poruncește vornicului și locuitorilor din fosta slobozie domnească să-i dea ascultare noului stăpân¹¹¹, este considerat „un om foarte aspru și abuziv”, motiv al depopulării așezării satești de la Murgeni. Pe la 1800, satul Murgeni „era aproape pustiu de locuitori”, o parte s-au așezat în preajma conacului boieresc¹¹². Primii locuitori din târgul Murgeni au fost cei din jurul conacului boieresc, aduși cu forța de vornicul Alecu Sturza¹¹³.

¹⁰³ „Miron Costin”. Revistă de cercetări și mărturii istorice, Anul II, nr. 5, mai 1914, p. 70.

¹⁰⁴ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 81.

¹⁰⁵ BAR, Documente istorice, CXLI / 175.

¹⁰⁶ ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 93 bis.

¹⁰⁷ Mihai-Cristian Amărieș, Mircea Ciubotaru (editori), *op.cit.*, p. 481-482, 514, 522-523, 537.

¹⁰⁸ „Miron Costin”. Revistă de cercetări și mărturii istorice, Anul II, nr. 6, iunie 1914, p. 89, nr. 184.

¹⁰⁹ Ghenuță Coman, *Murgeni. Contribuții la istoria unei străvechi așezări*, Comitetul Județean pentru Cultură și educație socialistă, Vaslui, 1973, p. 80.

¹¹⁰ Anton Romaniță, *Monografia târgului Murgeni* (manuscris), în ANIC, Fond Ministerul Culturii Naționale, dosar 798 / 1942, f. 369

¹¹¹ *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, vol. II *Moldova*, volum întocmit de Vasile Mihordea (redactor responsabil), Ioana Constantinescu, Corneliu Istrati, București, Editura Academiei, 1966, p. 224, nr. 174.

¹¹² Anton Romaniță, *Monografia târgului Murgeni* (manuscris), f. 371.

¹¹³ *Ibidem*, p. 372.

Potrivit unor opinii prin aceleași mijloace de promisiuni, coerciție și presiuni a reușit strămutarea unei părți a locuitorilor din Hănăseni (partea de dincolo de pârâul Mihoanea) în târgul Murgeni, iar partea din stânga, „*de la biserică spre nord, se încadra, ca și azi, în zona „vetrii” târgului*”¹¹⁴.

Documentele dintre 1851 și 1858 atestă împărțirea în două sate: Hănăsenii de Sus și Hănăsenii de Jos, cel din urmă includea la 1858 partea trupului de moșie Clinul și hliza Mihoana, în timp ce primul era înglobat în Murgeni¹¹⁵. Într-o lucrare de la 1900 se face referire la Hănăseni, „*sat, în jud. Tutova, pl. Târgul, com. Murgeni, la confluența pârâului Mihoana cu pârâul Elanul, spre S. de târgușorul Murgeni*”¹¹⁶. Credem că o cercetare atentă a documentelor din arhive se impune în demersul de deslușire a evoluției satelor din zonă. Astăzi avem certitudinea înglobării satului Hănăseni în partea de sud a localității Murgeni.

O hartă din 1884 atestă moșiile Bertești (o parte a lui Dimitrie Barbu și altă parte a lui Gavril Anagnoste, Rânzești a statului, Hănăseni și Mihoana a Smarandei Sturza, Hănsenii și Mihoana lui Ioan Liga, și Schineni răzeși¹¹⁷.

MĂNĂSTIREA ARON VODĂ DUPĂ SECULARIZARE

După secularizare, starea bisericii mănăstirii Aron Vodă era una „jalnică”. „*Nu se po(a)te biserică de satu, nu se po(a)te biserică de politiea căria chimitirul se fie așa de necinstitu și așa de batjocorit ca acestui Sânt Așiezemântu. ... Casele igumenești, nu e chip de reparat, decât dărâmate din temelie, casele unde șede posesorul, tot așa, ca cuibu de unde decurg aceste grozăvii asupra Sf(ân)tului lăcașu ... foarte rea stare(a) clopotniția ce stă pe patru stâlpi*” (conform referatului din 28 octombrie 1863, semnat de Isaia arhimandrit Teodorescu (curatorul mănăstirii Aron Vodă) și trimisă locotenentului de mitropolit Calinic Miclescu)¹¹⁸. La preluarea administrării mănăstirii din 31 octombrie 1863¹¹⁹, arhimandritul Isaia Teodorescu nu a găsit egumen, cancelarie sau acte lămuritoare la starea lăcașului. Casele egumenești și biserica „*au servit de adăpost, de perde(a) și de îndosire vitelor și mascurilor. N-am găsit o bucățică de chârțiuță din care să pot face întrebare cuiva, decât numai câte ceva particulariu am putut afla*”, aflând altfel că „*în anul trecut fostul egumen, Patriarhul Icumenic, au rânduit o epitropie spre a face o(a)recare reparație Bisericii și acaretelor*”, formată

¹¹⁴ Ghenuță Coman, *op. cit.*, p. 80.

¹¹⁵ *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, volumul I, *Repertoriul istoric al unităților administrative-teritoriale (1772-1988)*, Partea 1, A. *Unități simple (Localități și moșii)*, A-Q, București, Editura Academiei Române, 1991, p. 521.

¹¹⁶ George Ioan Lahovari, General C.I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu, *Marele dictionary geographic al României*, București, Stab. Grafic J.V. Socecu, 1900, vol. III, p. 697.

¹¹⁷ BAR, *Planul hotărniciei moșiei Hănăseni, Mihoana, județul Tutova, proprietatea a D-lui Ioan Liga*, Pl. m., 2528 (20 septembrie 1884).

¹¹⁸ ANI, Fond Mitropolia Moldovei și Sucevei-Mănăstiri și schituti, dosar 84 / 1863, f. 1.

¹¹⁹ *Ibidem*, 9 (procesul verbal încheiat de protopop și G. Vasiliu, subprefectul plășii Copou); între veșmintele vechi s-a găsit un izvod din 20 aprilie 1840 adeverit de cinci persoane ce cuprinde dota și acaretele mănăstirii de la acea dată; inventarul de primire din 31 octombrie 1863 a se vedea la f. 10-11v.; se păstrează și izvodul „*pentru toate lucrurile*” făcute de comisul Petrachi Paladi, „*în vreme(a) stăpânirii dumisale*” (*Ibidem*, f. 12-13).

din arhimandritul Platon, fostul exarh și egumen la Sfântul Sava, și arhimandritul Neofit, fostul egumen de la Sfântul Ioan Gură de Aur. Epitropii au dezvăluit depunerea din martie a documentelor mănăstirii la consulatul francez „*într-o ladă sigilată, de cătră doamna Casandra Filaret*”, realitate confirmată de Casten, secretarul consulatului. Epitropia și Casandra Filaret se găseau într-un „*proces în poliție*”. „*Am auzit despre mai multe acarete în Iassi, despre locuri sterpe, despre vii la Șorogari*” (conform referatului arhimandritului Isaia Teodorescu din 6 noiembrie 1863)¹²⁰. La sfârșitul anului 1862 se face „*observare peceților pusă pe o ladă de f(i)er, un sipet mare și altul mai mic a d(am)nei Casandra Filaret, în prezența acestia, proprietara lor*”, procesul verbal fiind semnat și de Efstratiu Cleanti, în prezența lui L. Casten¹²¹. În catagrafia documentelor găsite sunt înregistrate și cele ale moșiilor Rânzești și Hănăseni, precum și „*buciumu cu hârtie*” a lor¹²².

Arhimandritul Isaia Teodorescu a proiectat la mănăstirea Aron Vodă „*o școală primară sătească, la care eu însumi să fiu professor*” pe care pus-o „*în lucrare, mișcat spre aceasta din observările că clasele collegiale nu merg tocmai cu bun succesu din cauză quă pregătirea elevilor în clasele primare nu este solidă; acele observări mai (...) le văd în clasul Iⁱⁱⁱ a seminariei. Deci ca tot aceeași idee să se urmărească în sus menționata Monastire, socot și vă proasternu că ar trebui să se îmbunătățească sau să fie puse tot în rândul cellor de classa I^{ia}, precuma fost, pentru două rezoane: I^o. pentru cătoată averea Monastirei Aron Vodă este chărăzită numai și numai pentru școală, - și dacă voi (...) civilizația- ce este mai conducătoriu la civilizațiedecât școala! – și al II^{lea}, că și guvernul o au propus de două ori de classa I^{iea}, odată prin depeșa spre anul nou și al doilea în proiectul de buget ce au supus adunării*” (referatul din 10 iunie 1864)¹²³.

Dimitrie Bolintineanu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice, face cunoscut mitropoliei la 2 iulie 1864 numirea arhimandritului Ghenadie Merișescu drept curator civil al mănăstirii Aron Vodă¹²⁴. Arhimandritul Isaia Teodorescu primește ordinul predării averii mănăstirii la 8 iulie 1864¹²⁵. Ghenadie Merișescu cerea la 9 iulie 1864 binecuvântarea locotenentului de mitropolit Calinic Miclescu „*înainte de plecare spre a fi instalat egumen Mănăstirii Aron Vodă*” și își manifestă recunoștința „*pentru puternica Voastră protecție*”¹²⁶. Arhimandritul Ghenadie Merișescu se îngrijește de mănăstire până în martie 1865, locul său revenind arhimandritului Varlam (1-28 aprilie 1865)¹²⁷.

La 28 aprilie 1866, locotenentul de mitropolit al Moldovei și protosinghelul Evsevie sunt informați de numirea celui din urmă ca îngrijitor al mănăstirii Aron Vodă¹²⁸, însă din adresa Episcopiei Hușilor din 18 mai 1865 reiese numirea în aceeași calitate, dar la mănăstirea Făstăci, județul Vaslui¹²⁹. Ministerul trimite la 13 iulie 1865

¹²⁰ *Ibidem*, f. 3.

¹²¹ *Ibidem*, f. 21.

¹²² *Ibidem*, f. 21v.

¹²³ *Ibidem*, f. 35.

¹²⁴ *Ibidem*, f. 36.

¹²⁵ *Ibidem*, f. 41.

¹²⁶ *Ibidem*, f. 34-34v.

¹²⁷ *Ibidem*, f. 66.

¹²⁸ *Ibidem*, f. 46.

¹²⁹ *Ibidem*, f. 51.

decretul de numire ca îngrijitor al protosinghelului Nichifor Bujoreanu pentru mănăstirea Aron Vodă¹³⁰, pe care o găsește într-o „*tristă situațiune de ruinare*”, descoperită în cea mai mare parte de furtună, turnul din mijloc „*ruptu cu zidul*”, imposibilitatea locuirii caselor, cu zidurile căzute (conform referatului din 10 august 1865)¹³¹. După decesul arhimandritului Nichifor Bujoreanu din 14 iulie 1866¹³² îi urmează protosinghelul Dionisie Grigoriu¹³³, instalat la 16 septembrie 1867¹³⁴, apoi arhimandritul Iachint Iurașcu (recomandat la 16 octombrie 1867)¹³⁵, cu decretul de numire din 8 noiembrie 1867¹³⁶; iconomul Alexandru Ionescu de la biserica Sfântul Ilie din Iași, recomandat la 21 septembrie 1868¹³⁷, decizie respinsă la 5 noiembrie 1868¹³⁸, revenindu-se la starea anterioară permutării din motive disciplinare¹³⁹. În perioada cuprinsă între 21 noiembrie 1876, data numirii preotului Maxim Dăscălescu, și 1885, arhimandritul Iachint Iurașcu (avea 70 de ani și era șchiop), trăitor la moșia sa Gănești, a trecut pe la biserica mănăstirii Aron Vodă o singură dată (15 august 1877)¹⁴⁰. Începând cu 1 mai 1886, arhimandritul Iachint Iurașcu este trecut ca superior al mănăstirii Coșula, în timp ce preotul Maxim Dăscălescu îi ia locul la biserica Aron Vodă din „cotuna” Aroneanu, comuna Copou, județul Iași¹⁴¹ și primește dota lăcașului la 13 iulie 1886¹⁴².

ANEXE

<1658 septembrie 1-1659 august 31> (7167). *Gherghe Ghica voievod judecă și hotărăște în pricina dintre Necula Misleti, Apostol, Bochia, Damian, Gavrilas și alți răzeși din Hănăseni de pe Elan cu Mitrofan și Ion din Bujoreni, dând câștig de cauză celor dintâi.*

Copie

Carte di la Gheorghii Ghica v(oi)e vod din let 7167

Adecă s-au pârât de fați înaintea divanului domniei meli Necula Misleti și Apostol și Bochia și Damiiian și Gavrilas și alți răzăși din sat din Hănășeni di pi Elan, cu Mitrofan și cu Ion din Bujorăni, pentru o bucată de loc ci au avut ei pâră și la Vasăli v(oi)e vod, ș-au fost mersu acolo hotarnic Grigorii Vrabie și n-au fost socotit să aliagă pre dreptati și precum le spun drésăle ci au fost luat o bucată de loc din hotarul

¹³⁰ *Ibidem*, f. 60.

¹³¹ *Ibidem*, f. 62.

¹³² *Ibidem*, f. 76.

¹³³ *Ibidem*, f. 77.

¹³⁴ *Ibidem*, f. 79.

¹³⁵ *Ibidem*, f. 80, 82.

¹³⁶ *Ibidem*, f. 82v.-84.

¹³⁷ *Ibidem*, f. 85-88.

¹³⁸ *Ibidem*, f. 89-90.

¹³⁹ *Ibidem*, f. 93-97.

¹⁴⁰ *Ibidem*, f. 116-116v.; 124-126 și 143.

¹⁴¹ *Ibidem*, f. 127-130.

¹⁴² *Ibidem*, f. 131-132-137.

Hănășenilor dispre apus piste Elan, ș-au fost dat ace(a) bucată de loc satului Buj(o)rénilor și-au pus și stâlpi.

După aceia de iznoavă au venit de s-au pârât. Deci domniia me(a) am învățat pe bo(i)eriul nostru credincios și cinstit Racoviț(ă) Cihan, marelui log(o)f(ă)t de au triimis acolo pre sluga noastră pre Enachi Penișoară ca să socotească, și au strâns oameni buni megieș(i) de p(r)inpregiur de acolo, anumi popa Avrentie și Gâdeiu din Benești și Racovanul din Gănești și Ignat din Lungeni și Merăuț din Botești și Tănacul de Murgeni, și Nedelco de acolo, lepădat din răzăși, Ionașco di Golăești. Așa au aflat cu oameni buni cum acea bucată de loc este din hotarul Hănășenilor, precum spune și drésul lor, Buj(o)rénilor, să ție numai pără în gura pâraului Țarinii. Deci domniia me(a) am învățat să lepede stâlpii carii au pus Grigorii Vrabie hotarnicul, căci n-au hotărât cu dreptul, ci să pu(i)e stâlpii precum sânt dresăli în gura Țarinii în pârau, să ție Bujorénii pără acole, precum au ținut și mai denainte vremi. Și-au rămas Mitrofan și Ion din Bujoréni dinaintea divan(u)lui domniei meli și din toată legea țării, și-au plătit atalămul, iar răzășii din Hănășeni, Necula și Apostol și Bochia cu alt (...) ¹ ai lor s-au îndreptat și ș(i)-au pus ferăia ca să aibă ei a ține ace(a) bucată de loc ci este din hotarul Hănășenilor piste Elan dispre apus până unde au țin(u)t și mai denainte vremi. Și de această pără să nu-s(e) mai pârască nici odinioară în veci.

De mine s-au poslăduit cu condica cea veche de la Sfânta Mitropolie și este întocmai.

(1)814 no(i)em(brie) 23

<ss> Vasile Tăutul.

BAR, Documente istorice, DLXIV / 71, copie din 23 noiembrie 1814; o copie și în ANI, Manuscrise, nr. 628, f. 529-529v.

¹ Spațiu gol.

1812 februarie 22. *Arhimandritul Filaret de la Mănăstirea Aron Vodă se plânge Dicasteriei Moldo-Vlahiei pentru moșia Rânzești de la ținutul Fălciului.*

Cătră cinst(ita) Exarhiceasca Dicasterie a Mold(o)-Vlahii

De la arhim(andritul) Filaret, preoestosul M(ănăstirii) Aaron Vod(ă)

Mănăstire(a) aceasta are o moșie la țin(utul) Fălciului, anume Rânzăștii, care moșie în anul trecut s-au vândut prin contract lăcuiitorilor pe ace(a) moșie, în care contract să îndatoresc a urma la toate ponturile câte să cuprind întrînsul, zicând că dacă nu să vor arăta întocma(i) următori și și vor jâgni cât de puțin vreun pont, volnică să fie m(ănăstirea), sau a o vinde la alții sau a o stăpâni mănăstire(a). Pentru care fiind că ei nu numai că cu plata banilor nu s-au arătat următori rămâind răm(ă)șiți din bani(i) ce au avut a da, de care mănăstiri(a) în două rânduri au trimis omul m(ănăstirii) ca să aducă bani(i) și încă nici pără acum n-au adus, dar și din fânațul moșii au stricat cu arătura de care la pontul al patrule a contractului să îndatoresc a nu strica fânațurile cu plugul și că ei să arati cu totul neurmători contractului, pricinuind moșii stricăciuni și m(ănăstirii) nu puțină păgubire. Drept aceia mă rog ca să am voi ca prin judecata poli(ti)cească(ă)

prin chipurile cuviincioas(e) să caut dreptul mănăstiri(i) sau să o vînză la al(t) orândator, sau să o stăpîniasc(ă) însuș mănăstire(a).

<ss> Filaret arh(i)mand(rit).

(1)812 fev(ruarie) 22

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 77, original, difolio.

1812 februarie 24. *Divanul Cnejeii Moldovei se adresează isprăvniciei ținutului Fălciu în privința arendării moșiei Rânzești, de la ținutul Fălciului.*

De la Divanul Cnejee Moldavii

Cătră cinstita isprăv(ni)ci(e) țin(utu)lui Fălciului

Cuveoșia sa arhimandritul Filaret și proestosul Măn(ăsti)rii Aron Vodă prin jalobă au făcut arătare că mănăstire(a) la țin(utul) acela are o moșie, anumi Rânjăștii, pe care cu contract din anul trecut ar fi vîndut venitul ei în orîndă lăcuitorilor di pe ace(a) moșie, îndatorindu-să în contract că vor urma ei la toate ponturile câte să cuprind într-însul, iar neurmând întocma la vreun pont, volnică să fie măn(ă)stire(a) sau a o vinde la alții sau a o stăpîni. Și lăcuitorii nu numai că cu plata banilor n-au urmat, rămîind rămășiță din banii ce ar fi avînd a da, de care măn(ă)stire(a) în doauă rînduri ar fi trimes om ca să aducă banii și încă nici pără acum nu i-ar fi adus, dar și din fînațul moșii ar fi stricat cu arătura după cum pentru aceasta la pontul al patrăle(a) a contractului s-ar fi îndatorind a nu strica fînațurile cu plugul, și ei neur(mă)tori fiind cu totul contractului pricinuind moșii stricăciuni și măn(ă)stirii nu puțină păgubire, pentru care cerșind dreptate și punire la cale ca ori să poată a o vinde la alții sau să o stăpîniască însuși măn(ă)stire(a). Drept aceia înfătoșind pe pârâții lăcuitori acolo înainte(a) d(umnea)v(oastră) cu vechilul mănăstirii cu contractul să cercetați, și fiind arătare(a) cuvioșii sale arhimandritului adivărată apoi să arătați pârâților lăcuitori că de la Sfîntul Gheorghe viitor sânt scoși din stăpînirea moșii, și dacă ei vor ave(a) mai mult cuvînt de răspunsu nemulțămindu-să acolo cu punire(a) d(umnea)v(oastră) la cale, cu înștiințare(a) d(umnea)v(oastră) pre largu de curgire(a) pricinii, să-i sorociți ca să vie la divan.

<ss> L(upu) Balș vor(ni)c.

<ss>

<ss>

1812

fevr(uarie) 24

S-au trecut.

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 78, original, difolio, filigran.

¹ Rânzăștii.

1812 aprilie 23. *Contractul arendării veniturilor moșiei Rânzești a Mănăstirii Aron Vodă.*

Să face știre prin acest contract din parte(a) Sfintei Mănăstiri Aron Vod(ă), precum să-s(e) știe că s-au vândut dum(i)sali căp(i)t(anului) Gheorghii Pascal tot venitul moșii Rânzăștii de la țin(utul) Fălciului ce iaste a aceștii mănăstiri pre trei ani, începându-să anii stăpânirii di la 1812, apr(ilie) 23, și până la 1815, iarăș(i) april(ie) 23, cu tocmală câte 1500 lei, adecă una mie cinci sute lei. Deci dum(nea)lui să aibă a stăpâni numita moșii cu toate hotarăle ei dup(ă) cum s-au stăpânit până acum, dinpreună cu cu tot fânașul i acareturi, câte sânt pre această moșii, îndatorindu-se a urma ponturilor următoare.

1^{iu}. Lăcuiorii să aibă a lucra aceli 12 zile obicinuit dup(ă) ponturi di tot gospodariul.

2^{le(a)}. Câte bălți vor fi pre această moșii să le stăpâniasc(ă) dum(nea)l(ui), însă să îndatorești ca să nu îngăduiasc(ă) pre lăcuiori a deschide gârle pe moșii care aduce stricăciuni moșii în fânaș.

3^{le(a)}. Cât fânaș va fi pre această moșii să-l păzasc(ă) întreg să nu să strice cu arătura.

4^{le(a)}. Hotarăle moșii să li păzasc(ă), neîngăduind pre megieș(i) ca să li înpresoare cu moșiile megieșite cât de ăușanu.

5^{le(a)}. Orice acaret va face dum(nea)l(ui) pre această moșie, la împlinire(a) anilor să rămâ(i)e a mănăstirii, ce cerând dum(nea)l(ui) de la mănăstire vreo plat(ă) pentru aceasta, afară numai de aceasta, fiind că pre această moșii mori mănăstirești n-au fost pe apa Prutului, nici la sat, și fiind că trebuința ceri ca să facă moară pe Prut, pe Săice sau Dubasă, această moară la împlinire(a) anilor contractului di va voi mănăstire(a) să o ia în stăpânire(a) sa, să i să întoarcă toată cheltuiala câtă în frica lui D(u)mnezeu va arăta că au făcut cu dânsa, iar dacă m(ănăstirea) nu va voi să o ia, volnic să fie dum(nea)l(ui) a o vinde cui a voi.

6^{le(a)}. La începutul anului să îndatorești dum(nea)l(ui) a aduce la mănăstire toți banii, adecă una mie cinci sute lei.

Supt aceste de sus arătate ponturi să îndatorești dum(nea)l(ui) căp(i)t(anul) Gheorghii Pascal a urma întocma și neclintit stăpânind și dum(nea)l(ui) tot venitul moșii într-acești trei ani, iar când dinprotivă dum(nea)l(ui) să va arăta neurmătoriu măcar la la vreuna dintr-acești ponturi, volnică să fie m(ănăstirea) a pune toată stăpânire(a) pre această moșii, rămâind contractul acesta răsuflat și fără nici o puteri. Deci făcându-se două contracturi asămine(a), unul de la dum(nea)l(ui) la mănăstire cu a dum(i)sali iscălitură, iar acesta din parte(a) mănăstirii s-au dat la dumj(nea)l(ui) cu însuș(i) a me(a) iscălitură.

1812 apr(ilie) 23

<ss> Filaret arh(i)m(andrit).

<Urmează un fragment în limba rusă>

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 80, original, difolio, filigran.

1812 iunie 27. *Hotarnica moșiei Hănăseni de la ținutul Fălciului.*

Din poronca cinst(itu)lui divanu fi(in)d rânduit ca să aleg și să hotărâscu moșii(a) Hănășani răzășască de la țin(utul) Fălciului după poronca (...) și adunând pre

toți răzăși(i) și înprejurașii i-am întrebat ci scrisori și dovezi au și cu ce stăpânescu această moșii; ei arătat, scrisorile lor toati s-au prăpădit din întâmplare(a) vremilor, dar stăpânire au avut neclătită și au. Deci văzând că nu este nici o pricină nici între dânșii, nici între înprejurași, cu lanțu de fi(e)r de 10 stânjâni și stânjânul de opt palme gospod, cari palmă am pus pe această mărturii hotarnică și după ci am măsurat de giur înpregiur și în curmezâș pi cinci locuri, s-au arătat nești vechili a dum(isa)li spat(arului) Mihălachi Costachi zăcând cu gura că are și dumn(ealu)i parte într-acestu trup de moșii, pi cari i-am sorocit ca pără într-o lunăde zăli să-s(e) ducă să aducă di la stăpânul său dovezi scrisori ci va fi având ca să-s(e) vază de la cine tragi și câtă parte și îndat(ă) am stăut cu hotărât(ul) și i-am așteptat doao luni și supărându-me răzăși(i) ca să mergu să le dau sfârșit hotărâtului, am înștiințat cinst(ita) log(o)f(e)ții(e) ce(a) mare ca să fiu pus la cale în ce chip se urmez și îndat(ă) cinst(ita) log(o)f(e)ții(e) au poroncit di i s-au scris carte dum(isa)le spat(arului) ca ori însuș(i) dumi(sale) să vii să ste(a) la hotărât, ori să-și trim(e)ată vechil(ul) dum(i)sali cu dovez(i) scrisori ci va fi având și dumi(sale) nici răspunsu au dat într-această pricină. Apoi au trecut un anu de zăle și răzăș(ii) iar au venit la mine și au început a mă supăra să le dau sfârșit hotărâtului. Eu am înștiințat cin(stita) log(o)feții(e) ce(a) mare de toată curgire(a) pricinii și îndată i s-au făcut carte poroncito(a)re ca să vii să ste(a) la hotărât și ducându-i-să carte răspunsu iarăși nu i-au făcut, nici vechil să trim(e)ată la hotărât, decât au dat un răvaș trimisului ce au dus carte(a) cinst(itu)lui divan cum că au priimit-o.

Apoi văzând atâta prelungiri și nici răspunsuri nu dă, am mersu și am hotărât și am stălpit-o de giur înpregiur cu chetre hotară. Întâi am început cu măsura de la doao chetre hotară vechi ce desparte doao moșii Bujorăanii și și oprește colțul Hănăsănilor de sus și despre apus, am mai pus și eu o pîiatră, și de acolo am purces drept în gios pi capătul moșii Hănăsăanii despre apus până undi s-au împlinit doao sute stânjâni și am pus pîiatră hotar despărțitor Hănăsăni¹ și² Bujorănilor di Hănăsăni, de acoli înnainti și cam la vali până în p(ă)rău(l) Bujorănilor, undi s-au împlinit trii sute stânjâni, cari cu toți au mărturisât că au avut pîiatră hotar despărțito(a)ri în margin(e)a pârăului despre săsărit³ dar eu n-am găsat-o, cu priimire(a) tuturor am pus pîiatră hotar; de acole înnainti pisti pârău drept în gios și cam la de(a)l și piste un dambu până undi s-au împlinit doao sute unsprăzăce stânjâni în margine(a) moșii Berteștii am pus doao p(i)etre chioto(a)re, care de toți stânjâni(i) acestui capăt despre apus facu șapte sute unsprăzăci stânjâni; și am întorsu cu măsura la vale drept spre răsărit alături cu cu moșii Berteștii și pi din sus de o movilă mare și tot la vale și pi șas pără într-o beșicuțe de movilă undi s-au împlinit patru sute șisăzăci stânjâni, și am pus pi(a)tră hotar, și de acole înnainti și pără în matca pârăului Elanului undi s-au plinit cinzăci și cinci stânjâni, și de acole înnainti și pisti lalanu și pi șas și la de(a)l la coșeșă până undi s-ai împlinit una sută triizăci (și) doi stânjâni, și am pus pîiatră hotar, și di acoli înnainti și pisti di(a)l și păr(ă) în fundul vâi(i) Hârtopolui Berteștii, undi s-au împlinit patru sute șaptezăci (și) cinci stânjâni, și am pus pe(a)tră hotar, și de acole înnainti până undi s-au împlinit doao sute șesăzeci⁴ și șasă stânjâni și am pus pe(a)tră hotar, de acole înnainte până în fundul văilor lui Hanos și am puspe(a)tră hotar, unde s-au împlinit trii sute patru zăci și opt stânjâni, di acoli înnainti matca pârăului până undi s-au împlinit patru sute șaptezăci și patru stânjâni și am pus pîiatră hotar, di acoli înnainti tot matca pârăului pân pîn în balta Hârciti la un budăiu vechiu ce le esti hotar despărțitoriu, undi s-au împlinit doao sute optzăci și șasă stânjâni, și am

pus doao p(i)etri cheotori despărțitoriu moșii Hănăsănilor de Bertești, care de toți stânjăni(i) acestei marginidin gios facu doao mii patru suti treizăci și șasă stânjăni. Și am întorsu cu măsura drept în sus alături cu balta Hârceti până undi s-au împlinit doao suti stânjăni și am pus pe(a)tră hotar, de acoli înnainti până undi s-au împlinit una sută șăsăzăci stânjăni și am pus pe(a)tră hotar, și de acoli înnainti până unde s-au împlinit doao sute cinzăci stânjăni și am pus pi(a)tră hotar și de acole înnainti până undi s-au împlinit doao sute cinzăciunul stânjăni, și am pus doao pi(e)tri hotară cheotori din sus de budăiul ce-i zicu Chistelniți, cari di toți stânjăni(i) acestui capăt despre răsărit facu optu suti șăsizăciunul stânjăni, și acole am întorsu cu măsura drept la de(a)l și spre apus alături cu moșii Murginii Sturzască, până undi s-au împlinit una sutășăsăzăci stânjăni și am găsât pe(a)tră hotar vechiu și am pus și eu una alături, și de acole înnainte și la de(a)l până undi s-au împlinit trii suti opt stânjăni și am găsât pîiatră hotar vechiu și de acoli înnainti până undi s-au împlinit trei sute șapte stânjăni la o movilă în zare(a) de(a)lului am găsât și pe(a)tră hotar, și de acole înnainte tot spre apus margini(a) din sus unde s-au împlinit doao suti cinzăcișiopt stânjăni și am găsât pe(a)tră hotar, de acole înnainte și piste capul Hârtopului Hănăsăni până unde s-au împlinit doao sute șaptizăcișipatru stânjăni și am găsât pe(a)tră hotar vechiu, și de acole înnainti până undi s-au găsât una sută șaptizăci și șaptizăci (!) stânjăni și am găsât pe(a)tră hotar, și di acole înnainte și la vale până în matca Ialanului din gios di mo(a)ra Sturzăi undi s-au împlinit doao sute patruzăciș cinci stânjăni, de acole înnainti peste Elanu până în pârau(l) Mihonii undi s-au împlinit doao sute cinzăci stânjăni și s-au găsât pe(a)tră hotar chioto(a)re moșii Murgeniei Sturzască, și de acoli înnainte tot spre apus piste pârau(l) Mihonii alături cu moșii Eduii⁵ (?) și la de(a)l până în așăzătură undi s-au găsât aceli doao p(i)etre chiotori di undi am început cu măsura întâiu și am pus și eu pe(a)tră, care de toți stânjăni(i) aceștii margini pi din sus facu doao mii trii suti șaptezăci stânjăni. Și am măsurat-o și pi cinci locuri în curmezăș, și la măsura dispri răsărit ci să numești Ghizunei s-au găsât șasă suti trei stânjăni, și la co(a)dele vâi(i) lui Hanos s-au găsât cinci suti treizăci șapte stânjăni, și la măsura pe drept movilă s-au găsât cinci suti șaptizăce doi stânjăni, și la măsura dreptu fundul Hârtopului Berteștii șasă suti optsprezăce stânjăni, și la măsura pisti Ialanu despri apus pe lângă pârau(l) Mihonii șasă sute optzăceșiuunul stânjăni.

Și cu acești măsuri am măsurat această moșii Hănăsăni di giur înpregiur și în curmezăș după cum pre largu să arată la harta închipuitoari și arătătoare de stare(a) locului. Am dat această mărturie hotarnică la mâna ne(a)mului lui Costandin Talpă și la mâna ne(a)mului Irinii, ce-au ținut-o Neculaiu O(a)ie.

1812 iuni(e) 27

To(a)der Vârgoliciu, vornicul di po(a)rtă.

Întocma după ce(a) adivărată.

<ss> Iordache (...).

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 81, copie, difolio, filigran.

^{1, 2, 4} Altă cerneală.

³ răsărit.

⁵ Transcriere incertă.

1816 martie 30. *Egumenul Mănăstirii Aron Vodă cere să i se plătească de către arendașul moșiei Rânzești datoria de bani.*

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 90, original, limba greacă, filigran, pecete, rezumat după Inventarul Fondului Mănăstirea Aron Vodă, f. 210.

1816 aprilie 15. *Scarlat Alexandru Callimachi voievod se adresează ispravnicilor ținutului Fălciu cu privire la arendarea moșiei Rânzești.*

Io Scarlat Alexandr(u) Calimah v(oie)v(o)d, cu mila lui D(u)mnezeu domn
Țării Moldaviei

Cinst(iți) credincioși bo(i)erii domniei méle du(mnea)v(oastră) isprav(ni)ci(i) de țin(utul) Fălciului, sănătate. Prin jaluba ce ne-au dat preasfinția sa Euhaitul Theoclit, proestosul Mănăstirii Aaron Vodă, au făcut arătare că numita mănăstire are la acel țin(ut) o moșie, anumi Răcești¹, a cării venit prin contract l-au vândut pe trei ani unui Enachi, 2 portar, cu tocmală pe un an, să plătească la măn(ă)stire 2000 lei, și banii să-i răspundă toți deplin la începutul anului, carele au și stăpânit un an ce s-au început de la 1815, apr(ilie) 23, și să împlinește acum 1816, iarăș(i) apr(ilie) 23, din care bani au dat la mănăstire numai 500 lei pe anul ce au stăpânit, iar pentru ceialalți bani 1500 rămășița ș(i)-au pus vadea și în scris au dat că-i va răspunde măn(ă)stirii la Sfântul Dimitrie ce au trecut și următor n-au fost pârătul cu plata banilor arătați, nici la vadea ce ș(i)-au pus, dar nici pân(ă) acum, și sint trecute 5 luni peste vadea, ci încă ar fi și lipsind pârătul de la moșie după înștiințarea du(mnea)v(oastră) ci ați trimis aice, pentru care cerșind jăl(uto)r(ul) punere la cale, scriem domniia mea du(mnea)v(oastră) și vă poruncim ca îndată după primirea poruncii aceștia să cercetați ce avére are pârătul la moșie, vite, pâine și orice alt(ele), de care făcând izvod să stea săcvestruite. Și făcând de știre și pârătului de va fi acolo, sau de și nu va fi, să puneți să-s(e) vândă acéle lucruri cu prețul cel mai folositor, și din banii ce vor cuprinde fără întârziere să trimitiți aicea 1500 lei ce s-au arătat mai sus ca să-s(e) dea numitii măn(ă)stiri spre a rămâne odihnită, să nu mai supupere² pe domniia mea cu jalube, îns(ă) numai atâtea din lucruri să-s(e) vândă cât să îplinească banii 1500 lei, iar cilélanti vor sta pân(ă) va v(ini)³ el.

1816 apr(ilie) 15

Vel log(o)f(ă)t.

¹ Rânzești.

² supere.

³ Ilizibil din cauza pecetii.

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 91, original, difolio, filigran, pecete octogonală.

1816 iulie 17. *Catagrafia averii lui Ianache portarul ce are la Rânzești*

Catagrafii di avere(a) dum(i)s(a)li portariului Ianachi ci ari la moșia Rânzăștii.

11: boi mari di giug.

2: vaci cu vițai.

1: boi gonitoriu.

1: mânzat.

1: vacă gonito(a)ri.

1: mânzată.

1: biholiți cu mălac ei.

1: bihol cu un vițal.

2: iapi, însă u iapă mari și o gretină (?).

3: cai cu hamurile lor și căruța.

2: cară mari buni cu un lanțarți.

10: chili grâu sămănați ciacăru.

70: scânduri di brat mari.

2: părechi fe(a)ră di plug.

1: chilă popușoi sămănați.

8: chili popușoi bătuți puș(i) în poloboc.

Din poronca cin(stit)ii isprav(ni)ci(i) am mersu la moșia Rânzăștii și am făcut catagrafia di toati celi ce am găsit la stare(a) loc(u)lui și am iscălit.

(1)816 iuli(e) 17

<ss> Toader Papuc.

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 92, original.

1816 iulie 21. *Scarlat Alexandru Callimachi voievod poruncește ispravnicilor ținutului Fălciu să cerceteze împrejurările arendării moșiei Rânzești.*

Io Scarlat Alexandru Calimah v(oie)vod, cu mila lui D(u)mnezeu domn Țării Moldaviei

Cinst(iți) credincioși bo(i)erii domnii mele du(mnea)v(oastră) isprav(ni)ci(i) de țin(utul) Fălciului, sănătate. Prin jaloaba ce au dat cătră domnia me(a) v.Æ <2> portar Enacu, au făcut arătari că la trecutul an 1815, iuni(e) 28, au luat moșia Rânzeștii de la acel țin(ut) în orândă pe un an de la preosfinția sa Evhaitul, când atunce cu poronca

domnii mele a (...) fost rânduit a priimi la hambari la Gălați grăul chililor aceluî țin(ut), și atunce după sfârșit(ul) slujbii lovindu-s(e) de boala ciumii au fost țin(ut) la calintir, și pe urmă viind la casa sa și neputând plăti la vade banii moșii i-au dat la Sf(ân)tul Gheorghii trec(u)t împreună cu dobânda lor, și au făcut contract nou pentru moșiie pe șasă ani, când atunce pentru banii(a) lui acestuia ș(i)-ar fi pus vade să-i de(a) la sfârșit la trecuta lună maiu, și neputând a răspunde banii la această vade din întâmplările ce ar fi avut au făcut rugămintea ca iarăși cu osăbită vade să-i răspundă cu dobânda lor pân(ă) atunce, și săcvestrul pus de preosf(i)n)ția sa Evhaitul asupra venitului moșii numite să-s(e) rădice, dând și chizăș că va răspunde banii moșii la această di pe urmă vade ce i să va puni.

Pentru care după îndatorire(a) sa au dat acum jăl(uito)r(ul) înainte du(m)n(ealui) vel log(o)f(ă)t(ului) de Țara de Gios și chizăș platnic pe hagi Ștefan Gheorghiu din Eș(i) că va fi răspunzător cu plata banilor a 2500 lei la Măn(ă)stire(a) Aron Vodă, câșt(i)ul a Sf(ân)tului Gheorghii trec(u)t pe anul acesta pentru cumpărare(a) venitului numitii moșii, cu vade la sfârșitul viitoarii luni săpt(em)v(rie), care bani pân(ă) la vade să-i răspundă cu dobânda lor legiuită, cum pre largu arată zapisul său ce au dat acum aice înainte(a) d(um)n(ealui) vel log(o)f(ă)t(ului) preosf(in)ții sale proestosului măn(ăstiri)i.

Deci fiind că atât pe venitul moșii, cât și pe altile a numit(u)lui orândator s-au pus săcvestru cu poronca domnii mele către ace(a) isprăv(ni)ci(e) de la 15 a trecutii luni apr(ilie), după jaloba preosf(i)n)ții sale, pentru că n-au fost răspunzător la măn(ăstir)i cu plata banilor la vadele, și acum fiind că jăl(uito)r(ul) au siguripsit cu chizăș pe măn(ă)stire că la vadea arătată săpt(em)v(rie) va fi răspunzător cu plata banilor câșt(i)ului Sf(ân)tului Gheorghii trecut, plătind atunce banii cu dobânda lor legiuită, să scrie d(umnea)v(oastră) ca săcvestrul ce s-au fost pus cu poronca domnii mele, atât pe venitul moșii, cât și pe altile a numit(u)lui orândator să-s(e) rădice și el după siguranția ce au dat să fii silitor a răspunde banii la vade preosf(in)ții sale fără a mai prelungi.

1816 iulie) 21

Vel log(o)f(ă)t.

S-au trecut în condică.

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 93, original, filigran, difolio, pecete octogonală.

1818 iunie 10. *Scarlat Calimachi voievod poruncește lui Iordache Râșcanu biv vel căminar să aleagă hotarele moșiei Rânzești și părțile din moșiile Hănăsăanii și Știubeenii ale Mănăstirii Aron Vodă.*

Io Scarlat Alecsandru Calimah v(oie)vod, cu mila lui Dumnezeu țării Moldaviei.

Credincios bo(i)eriul domnii mele, d(umnealui) Iordachi Râșcanu biv vel caminar, sănătate. Pre larg vei înțalege din jalobă arătare(a) ce face preosf(i)n)ția sa Theoclit Efhaiton, preostosul Mănăstirii Aron Vodă de lângă Eș(i), că numita mănăstire la țin(utul) Fălciului, are o moșie anume Rânzăștii, care ar fi pătîmind înpresurare de către megieșitele moșii, și osăbit giumătate din moșiile Hănăsăanii și

Știubeenii, ce sint alături tot la acel țin(u)t, fiind a numitii mănăstiri cu scrisori și ispisoaace vechi, s-ar fi înpresurând de istov, stăpânindu-să fără nici o dreptate de cătră ciialanți răzăși, și mănăstire(a) acum s-ar fi aflând numai cu scrisorile, pentru care cerșindu-te pe d(umneata) hotarnic, domniia me(a) te orânduim și îți scriem să mergi la stare(a) locului numitilor moșii, unde strângând de față pe toți răzășii și megieșii înpregiurași, fați fiind și vechilul rânduit din partea mănăstirii și alții ce va mai cere trebuința a să afla față la hotărât, fiiștecare cu toate scrisorile și dovezile ce vor ave(a), să faci cercetare foarte cu amăruntul, ca să afli și să dovedești cele drepte și adivărate margini și hotară a numitii moșii Rânzăștii, pe unde vor fi umblat din vechiu, și de vei cunoaște că pătimește vreo înpresurare să îndreptezi scoțindu-o de supt toată înpresurare(a), și intrupând moșiia în drepte hotarale cele vechi să o stâlpești și cu pietri hotară pe la locurile ce va ceri trebuința. După care vei cerceta iarăși cu amăruntul și pentru cele două giumătăți de moșii a mănăstirii din numitele hotară Știubienii și Hănăsânii de cătră cine să stă(pă)nesc și cu ce chip s-au înpresurat, și după scrisorile mănăstirii scoțindu-le de supt toată înpresurare(a) să le stâlpești și cu pietri hotară dându-le în stăpânire(a) mănăstirii, și vei da și mărturiia hotarnică arătătoare în sămni și în măsuri iscălită pe obiceiul de toți răzășii și megieșii înpregiurași, iar dacă la hotărâtul moșii Rânzăștii și a celor două giumătăți de moșie a mănăstirii, va naște vreo pricină de nemulțămire despre vreo parte, pietri hotară nu vei pune, ce făcând mărturiia și hartă închipuitoare întocma întocma după stare(a) locului, prin zi de soroc ce le vei pune vor veni la divan, de unde li să va da ce(a) desăvârșit(ă) după dreptate hotărâre.

1818 iuni(e) 10
(...) vel log(o)ff(ă)t.

BAR, Documente istorice, CXLIII / 175, original, sigiliu mic octagonal imprimat în chinovar.

1818 iulie 30. *Mărturia hotarnică a lui Iordache căminar pentru moșia Rânzești, ținutul Fălciului.*

Prin luminată poronca preînălțatului domnului nostru Scarlat Alexandru Calimah v(oi)e vod ci mi-au trimis preosfinție sa arhiepiscopul Theoclit Efhaiton, proestosul Sfintei Mănăstiri Aron V(oi)e vod, mi să poroncești ca să mergu la țin(utul) Fălciului la moșie Rânzăștii și întâi să cercetezu pentru această moșie pe undi din vechiu s-au stăpânit și după scrisori să odihnesc (?) di supt toată înpresurare(a) ci ar fi pătimind di cătră moșiile megieșite. Apoi să cercetez și pentru alte două giumătăți di moșii, anume din Știubeeni și Hănăsâni, de cari părți de moșii având mănăstire(a) scrisori să află lipsită cu totul de a lor stăpânire. Și după scrisorile mănăstirii scoțându-le di supt toată înpresurare(a) să le stâllesc și cu p(i)etre hotară, iar dacă ar naște vreo pricină de nemulțămire pietre să nu să pu(i)e, ci cu mărturie prin zi di sorocu să vie la divan.

După poroncă dar mergând la stare(a) locului și întâi cercetând scrisorile mănăstirii am aflat cu adivărat înpresurată moșie Rânzeștii și împinsă în poarte(a) din gios din stăpânire pe undi după scrisori să cuvine a ave(a), cari scrisori a mănăstirii sânt aceste(a) precum mai gios le arăt.

Întâi, ispisocu(l) di la domnul Vasilie v(oi)e vod din let 7150 <1642> apr(ilie) 6, ci scrie că în multe rânduri s-au pârat călugării di la Mănăstire(a) Aron V(oi)e vod cu Antiohie sân Costache, biv sulger, și cu alții ai lor, cari să arată anume prin ispisocu pentru balta cu pești ci să chiamă Hârcete, și că au triimis numitul domnu pe Racoviță vÆ <2> log(o)f(ă)t și au hotărât în baltă pe undi s-au dovedit dreptul mănăstirii, iar fiind și alți oameni și megieși di acolo și precum au hotărât și pe undi anume să arată pre largu prin același ispisocu.

Al doile(a), ispisocu(l) din 7174 <1666> apr(ilie) 6 di la domnul Duca v(oi)e vod întăritor mănăstirii după hotărătura lui Racoviță log(o)f(ă)t(ul) și după ispisocul lui Vasile v(oi)e vod.

Al triile(a), ispisocu(l) din let 7184 <1675> dec(embrie) 29 di la domnul Antonie Ruset v(oi)e vod.

Al patru(a), ispisocu(l) din let 7200 <1692> ghen(a)r 30 di la Costandinu v(oi)e vod întăritoriu asămine pe aceli sămni.

Al cincile(a), ispisocu(l) din let 7202 <1693> săpt(embrie) 15 di la domnul Costandin Duca v(oi)e vod, asămine întăritoriu mănăstirii pe acele sămni în baltă.

Aducând dar și pe răzeși(i) ce stăpânesc acmu atât în baltă, cum și uscatul păr(ă) în Prut din trupul moșii, anume pe preotul Gheorghii i pe diiaconul Manolache Fuiogă i Gavril Munteanu i Petre Chirica i Ion Costache și putnicel (?) Iftimi Vrabie, ci este răzeș di pe fimei, și întrebându-i cu ci cuvânt au trecut piste vechile hotară a mănăstirii și o popresc a nu stăpâni păr(ă) undi arată ispisoacile ci ari, ei încă au scos un hrisovu a domnului Costandin Mihaiu Cehan Racoviți v(oi)e vod din let 7258 <1750> ghen(a)r 12 prin cari la început să cuprindă giudicata ci au avut Ioan Dobre și neamul său cu Scărlătache Costache, clucer, și cu Iordache Costache, jăgnicer, pentru balta Hârcete, și arată că luându-le sama s-au aflat că balta Hârcete au fost a Mărinii și a Stanii, surori-sa, di la tatăl lor Dragomir, banul, giumătate a unii surori și giumătate a altei surori, și că din Mărina să tragi Scărlătache, clucer, și Iordache, jăgnicer, cu niamurile dum(i)lorsale, iar din Stana să tragu Ioanu Dobre și Toader Rusul și alții ai lor, și că li-ar fi hotărât giudicata logofătului celui mare Iordache Cantacuzino pre cum că giumătăti din baltă, parte(a) Stanii, ci o stăpânesc Ioan Dobre și Toader Rusul cu niamul lor, iar giumătate di baltă, parte(a) Marinii, să o stăpâniască acei bo(i)eri numiți cu niamurile d(umi)lorsale Gavrilițăștii, și că s-ar fi mulțămît și ei primindu-să ca să știe așa; Și apoi adaogi a zici că după isprăvire(a) giudecății au (i)eșit di fați și Antim, igumenul di la mănăstire(a) lui Aron v(oi)e vod și au cerut și elu giudecată pentru balta Hârcete cu acești răzeși și că ar fi aratat atât ispisocul domnului Vasile v(oi)e vod, cum și celelante din urmă întărituri, dar nu i s-au ținut în samă la giudecată, căci zici că cetind giudicata danie lui Aron v(oi)e vod și fiind că într-ace(a) danie nu pomenești di balta Hârcete, cum nici în întăritura din urmă a domnului Ștefan v(oi)e vod Tomșa, pentru aceia au giudicat precum că ispisocul domnului Vasile v(oi)e vod ar fi cu meșteșug undi vorovești pentru balta Hârcete, cum și celelante din urmă întărituri și că s-ar fi dovedit și din alt ispisocu din let 7163 <1654 septembrie 1-1655 august 31>, ci s-ar fi aflat la mânule Gavrilițăștilor a domnului Ștefan Gheorghii v(oi)e vod, în cari arată că s-ar fi mai cercat și la domnie sa ace(a) pricină a Hârcetei și s-ar fi dovedit că ar fi scrisă cu iscălituri acele ispisoace di la Vasile v(oi)e vod și di la alți domni întorito(a)ră pe ispisocul lui Vasile v(oi)e vod, și hotărăști că nu poate mănăstire(a) a stăpâni în Hârcete, ci toată balta

să să stăpâniasc(ă) di cătră niamurili arătați, iar mănăstire(a) să-ș(i) stăpâniască pe undi danie domnului Aron v(oie)vod vorovești, adică Rătundul și Cârligatul și Cârligățelul și Vlaicul și Bălhaicul, după cum pre largu să arată prin acel hrisovu di giudicată a domnului pomenit mai sus, ci să află la mâna răzeșilor arătaț(i), după cari mănăstire(a) acmu să află și dipărtată cu stăpânire(a) din hotarul său precum și la harta di stare(a) locului să vedi.

Dar stând și luând sama cuprindirii ispisocului domnului Vasilie v(oie)vod cum și aceste a lui Costandin Racoviți v(oie)vod prin cari dă rămas di giudicată pe igumenul di Aron V(oie)vod, să vedi greșală urmată în giudecata domnului Costandin v(oie)vod, cari să cunoaște că s-au priimit din neștiința igumenului că n-au știut să pliorforisască pe giudecată pentru dreptate(a) care ave(a), și pentru aceia au suferit mănăstire(a) înstrămbățire, iar curgire(a) pricinii după a me(a) înțelegire este precum mai gios arăt.

Hrisovul domnului Costandin v(oie)vod vorovești precum că s-ar fi cetit danie lui Aron v(oie)vod și nu pomeniști di Hârcete, ci numai de Rătundul și Cârligatul și Cârligățelul și Vlaicul și Bălhaicul, cari aceste(a) le adiverești și giudicata di atunci că trebui(e) să le aibă mănăstire(a), și acel cuvânt numit / Hârcete / fiind că nu s-ar fi pomenind prin danie dipărtiază pe mănăstire din bălți luându-i-să și câțva locu din uscat și pune în prepus că că ar fi cu meșteșug ispisocul lui Vasile v(oie)vod pentru că pomeniști cuvântul acesta / Hârcete /. Dar toată uimire(a) și neînțelegire(a) giudicării s-au făcut pentru că nu au știut igumenul să arăte ci vr(e)a să zică / Hârcete /. Hârcete dar este un nume Ghenicon cu cari să numești tot șesul Prutului acolo, atât cât este din moșie Rânzeștii, cât și mai în gios ci este din alte moșii, cari nu numai di opști acolo este știut șesul cu acest nume, dar și prin hotarnicile megieșitelor moșii, adică a Berteștilor, a Beneștilor și a Hănăsănilor, cari toate aceste moșii sânt mai în sus de balta această cu pricină, să dovedești vorovindu hotarnicile că stau aceste moșii în Hârcete.

Al doile(a), lumina aceștii bălți cari la giudicata domnului Costandin v(oie)vod s-au socotit că să numești sângură cu acest nume Hârcete să alcătu(i)ești de multe numi, adică Luciul, Rătundul, Craiște, Curale, Vlaicul, Rătunzelul și altele, iar nu doar că toată cuprindere(a) aceiștii ape înpregiur s-ar numi numai cu acest nume osăbit / Hârcete.

Am cercetat dar la stare(a) locului undi să numești Vlaicul și altii, unii mi-au arătat mai în gios, alții mai în sus, însă tot într-ace(a) baltă, iar pentru Curale mi-au arătat într-un cuvânt că să numești la acela locu unde este însămnat și pe hartă, apoi dar iată că de nu-și numește danie lui Aron v(oie)vod Hârcete, dar numind Rătundul, Cârligatul, Cârligățelul, Bălhaicu, numești și Vlaicul. Apoi ispisocul lui Vasile v(oie)vod arată că după poronca domnii sale au mersu Racoviți log(o)f(ă)t(ul) la stare(a) locului și au strânsu multi slugi domnești și alți oameni buni di p(r)in pregiurul acelui locu și li-au hotărât lor după dreptate și au stălpit din Vlaicul undi au pus stălpu di lemnu în apă și de acole drept în gios peste Curale despre apus, și de acole iarăși în gios la capul stuhului drept la Craiște, Rătunzelul, dispre apus, și la urmă să întoarce la răsărit în gârla lui Vrabie la Prut. Apoi dar fiind că Curalele și păr(ă) astăzi sânt știute undi să număscu, și Racoviți hotarnicul au găsat pe Vlaicul în linie Curalelor undi și ispisocul lui Vasile v(oie)vod îț(i) arată anume că să află aproape di giunătare di baltă să dovedești că și celante nume ce le pomeniști danie lui Aron v(oie)vod acolo li-au aflat acel hotarnicu, cari atât(i)a oameni megieș(i) au adunat ca să le dovediască pe undi să întindu și dovedindu-le undi sânt li-au și hotărât, cu cari părți au cuprinsu (nu)mai păr(ă) la

giumătate di lumina acei bălți ci să înființazi din atâte(a) numiri osăbite; și apoi după numele cel opșesc a șesului să zici și Hărcete.

Și pentru că (nu)mai păr(ă) la giumătate(a) acei bălți au fost cuprinsu cu hotarul atunce(a) hotarnicul și că mănăstire(a) au stăpânit asămene în urmă să dovedești atât din ispisocile mănăstirii, cât și dintr-o mărturie a vr(e)o câțiva răzeși din satul Cârja și a altor din satul Rânzeștii, carii au mărturisât prin giurământ la let 7261 <1753> maiu 5, când au mersu un Gherasâm arhiepiscopul di i-au pus supt giurământ ca să mărturisască pre cum știu pentru stăpânire(a) mănăstirii într-ace(a) baltă după cum pre largu să cuprinde prin acee(a) mărturie.

Iar giudecata domnului Costandin v(oie)vod precum că nu s-au pliorforisât di curgire(a) pricinii și că Hărcete nu este chirion nume a bălții, ci a tot șesului, și că cu nume di baltă să numești și uscatul șesului pe undi sânt bălți să dovedești și din aceste mai gios arătate. Hrisovul zici că s-ar fi giudecat înainte(a) logofătului celui mari, Ion Dobre și niamul sau cu Scărlătachi Costache, sulger, și cu Iordache, jăgnicer, pentru balta Hărcete, cari li-au fost lor și la o parte și la alta clironomie di pe strămoașile lor fetile lui Dragomir banul, și s-ar fi dovedit cu un ispisocu di la Ștefan v(oie)vod cel bunu din let 7001 <1492 septembrie 1-1493 august 31> și dintr-alte ispisoaice, adică că Hărcete ar fi fost acelui strămoș a lor di la cari rămându la acești clironomi ai lui, mănăstire(a) apoi nu ar pute(a) ave(a) în Hărcete. Deci dar dacă acest nume di Hărcete ar fi fost numai a luminii bălții, apoi clironomii banului Dragomir cu ci cuvântu împreună cu balta pute(a) să stăpâniască și uscatul șesului păr(ă) în Prut, căci după înțelegire(a) acestui hrisovu di giudecată a domnului Costandin v(oie)vod strămoșul lor au avut numai Hărcete, adică numai apă, și dar iată că să dovedești că vorovindu ispisocul lui Ștefan v(oie)vod și altele cari or fi mai fost și zicându balta Hărcete vorovesc pentru parte(a) cât ar fi avut acel banu în șesul Prutului cu un cot și cu baltă, căci la locuri cu bălți și uscatul să cuprinde supt nume di baltă precum este știut.

Și în sfârșit ispisocul domnului Vasile v(oie)vod să dovedești fără nici un meșteșug, ci întocma(i) precum au hotărât Racoviți log(o)f(ă)t(ul) și hotărătura lui Racoviți log(o)f(ă)t(ul) fără nici o asuprire, căci au hotărât cu atât(i)a oameni di acolo cari au fost fați și au putut ști pe vreme(a) aceia fără îndoailă cari sânt Rătundul, Rătunzelul, Vlaicul și cu Bălhaclul, și aflându-le acolo arată că pune hotarul p(r)in Vlaicul și peste Curale, cari Curale să vădu și acmu și să știu la ci locu sânt.

Iar pentru ispisocul domnului Ștefanu Gheorghii v(oie)vod din let 7163 <1654 noiembrie 15>^a ci îlu arată giudicata domnului Costandin v(oie)vod zicând că s-ar fi aflat la bo(i)erii Gavrileşti, în cari să cuprinde cum că s-ar fi cercat și atunci această pricină și că s-ar fi dovedit că ar fi fost scrisă cu înșălăciuni ispisocile mănăstirii, să dovedești că nu au avut nici o lucrari și pi mănăstire nu au strămutat-o din stăpânire(a) sa, căci în urmă cu 11 ani domnul Ilieș v(oie)vod dă carte domniască mănăstirii di apărari cătră stolnicei(i) cari vâna(u) pești pentru domnie, și poroncești ca di bălțile mănăstirii ci sânt pe Prut la sat la Rânzăști și la balta ci să chiamă Hărcete pre cât să vine parte(a) mănăstirii nici năvodul carele a fi a mănăstirii să nu ei, precum să vedi prin aceeași carte din let 7174 avg(us)t 20, și domnul Gheorghii v(oie)vod au fost îndată după

^a Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în vremea lui Gheorghe Ștefan voievod (1653-1658)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2003, p. 398, 460 și 495.

Vasile v(oi)e vod, iar mănăstire(a) ari întăriturile sale di la domnii ci au fost în urmă după Gheorghii Ștefan v(oi)e vod.

Pentru aceasta după a me(a) cunoștință mănăstire(a) ari toată dreptate(a) a să întindă cu stăpânire(a) păr(ă) în linie însemnată pe hartă la cari locu am făcut și samnu pre pământ. Iar gârla lui Vrabie ci o arată hotar la Prut ispisocul domnului Vasile v(oi)e vod nu să poate ști anume cu încredințare locul undi au fost, căci acest feliu di gârle sânt vremelnici și să facu pe undi vor oamenii pentru vânare(a) peștilui, încât aceli ci să facu în anul acesta păr(ă) în doi sau trei ani să asămeniază iarăși cu pământ vârsând Prutul, căci cercând din gârla ci să vedi pe hartă însemnată cu nume di gârla lui Marinu și păr(ă) în linie trasă p(r)in Curale la Prut am găsat 17 gârle vechi și mai nouă, din cari unile peste doi, trei ani, nu să vor mai cunoaște, iar aceasta cari să vedi la hartă cu nume di gârla lui Vrabie mi-au arătat un Ion Chiosa, mazil, om peste șesăzeci di ani că este este a unui om ci s-au poreclit Baniță ace(a) gârlă, cari și acel Baniță este din neamul Vrabieștilor ci sânt și astăzi, pe cari l-au și apucat, însă la Prut nu poate a să strămuta hotarul din linie trasă p(r)in Curale. Și din linie această p(r)in Curali și păr(ă) în hotarul moșiei Hrănicenii ci este a niamului Vrabieștilor hotărâtă din let 7254 <1743> oc(tombrie) 11, cari pe hartă să însemniazi cu nume di Vrabie, rămâne acelor două niamuri ci să tragu din Mărina și Stana, fetile lui Dragomir banul, căci atâta au fost parte(a) acelu banu în Hârcete cu apă și cu uscat păr(ă) în Prut, pentru că îndestulă dovadă este că această baltă nu au fost toată acelu banu și bucata din gios a bălții cari este cuprinsă în hotarul Hrănicenilor precum să vedi însemnată pe hartă.

Ispisocul domnului Vasile v(oi)e vod zici stăpânire(a) mănăstirii pe di amândouă părțile bălții Hârcetele, acmu însă să vedi că dispre apus di baltă nimică nu stăpânești. Pentru aceasta dar au cerut trebuința ca să cercetezi scrisorile moșilor ci sânt dispre apus, și întâi înștiințând pe d(umnealui) Dimitrache Jora, post(elnic), ca să vie cu scrisorile moșiei dum(i)sale ci stăpânești pe din sus di Hrăniceni, cari o numești hotarnica Hrănicenilor Bârsana, mi-au răspunsu precum că să află bolnavu și fiul dum(i)sale aflându-să în slujbă la Eș(i) nu au avut cu cine să le triimită, și di acolo nu am putut lua nici o pliroforie.

Am adus dar pe sfinție sa iconomul Ioan cu alți răzeși ai săi carii stăpânesc parte(a) di locu ci să vedi însemnată la hartă cu nume di Drăguna. Li-am cerut scrisori pe locul și au răspunsu cum că nu ar ave(a) nici un feliu de scrisoare fiind p(i)erdute din vreme(a) tatarilor încă di pe când tră(i)e părinții lor, cari tot acest iconomu Ioan și cu ai săi rezeși, post. Iftimii zăt Novacu și alții ai lor, stăpânesc și o a patra parte de moșie Beneștii, cari este din sus di locu(l) ci să numești Drăguna, pe carii întrebându-i pentru scrisori di Benești iarăș(i) mi-au răspunsu că scrisori vechi nu au, fiind p(i)erdute tot din vreme(a) tatarilor, ci numai o hotarnică din let 1810, avg(us)t 12, la cari anu din neînvoire între răzeși(i) Beneștilor și a Berteștilor ci sânt alături(a) au hotărât-o făcându-o tot di o potrivă cu Berteștii și au împărțit-o pe patru niamuri, pe niamul Ologului, pe a Onacăi, pe a lui Gădeiu și pe a lui Onosăe; Iar în Bertești stăpânesc clironomii răposatului spat(ar) Mihalache Lățăscul i med(elni)cer(ul) Panaite Docan cu rezeșii ci sânt, precum să arată pre largu în mărturie hotarnică arătată din let 1810, iscălită di Toader Vârgoliciu, vor(ni)c di poartă. Și dar până aice nu am putut afla nicăiere a fi stăpânire moșiei mănăstirii pe di amândouă părțile, căci dispre apus să

pogoară aceste moșii cum și Hănăsăni pâr(ă) în Hârcete, precum să vădu însămnați la hartă.

Am cercetat și pentru Hănăsăni și Știubeeni, și cât pentru Știubeeni nu am putut nicăiere afla pe acolo moșie cu acest nume, iar Hănăsăni sânt la locul ci să vădu și să stăpânescu di cătră vor(ni)c(ul) di poartă Iordache Liga și di cătră căp(i)t(anul) Gheorghii Ciușne i Enache Gociul cu niamurile lor, pe carii adunându-să fați și cerându-li-să scrisori ci or fi având, cu cari stăpânescu această moșie, ei încă asămine au arătat că scrisorile lor toate cele vechi s-au prăpădit din vremile tatarilor, iar la 1812 cerându trebuința di a să hotărî moșie di cătră megieș(i) au hotărât-o și au scos și hotarnica iscălită tot di acel vor(ni)c di poartă Toader Vârgoliciu, cari au hotărât mai înainte Berteștii și Beneștii, a cărie moșii întindire iarăș(i) asămine o arată pâr(ă) în Hârcete, precum să vedi și la hartă. Li-am cerut ca să-m(i) arăte vreo spiță di niamuri vechi a lor / di pe cari nădăjdu(i)esc că v-aș pute(a) afla și niamurile acelor vânduț(i). Dar ei iarăș(i) au răspunsu că nimică însămnațuri sau scrisori din vechiu nu au, căci toate s-au prăpădit din vreme(a) prăzilor. Le s-au făcut știută cerire(a) mănăstirii și poronca cie ste dată pentru părțile acelor vânzători și că au să să tragă di cătră mănăstire, iar ei au răspunsu că nici ei, nici de la părinții lor n-au auzit pentru acele niamuri și nume di oameni sau că ar fi mai avut cineva răzășie în Hănăsăni, afară di niamurile cari au stăpânit și stăpânescu pâr(ă) astăz(i).

Deci dar neputând afla scrisori vechi prin cari să să poată găsi acei vânzători ca să să înțăliagă dacă acești di acmu răzeș(i) stăpânescu și părțile acelora, nu am putut faci nici o lucrari poprindu-mă di cătră îndilungare(a) vremii ci este di când sânt aceste scrisori și nu au avut lucrare(a) lor și rămâni precum să va socoti di cătră giudecată.

Stare(a) moșiei Rânzeștii să vedi cu adivărat cu osăbire di orânduiala moșiilor, și după a sa începire și întindere însuși cari ari la capătul din sus, undi di la începutul său mergi pe zare(a) dialului în gios și pâr(ă) aproape di Bursuci, și apoi di acolo lasă zare(a) și mergi la vale pintre dialuri și apucă o scursură di apă ci să faci pe vale di la un locu din izvoară și pe ace(a) scursură iese în șesul Prutului, adică în Hârcete, și di acoli rămânu apoi numai cu șesul Rânzeștii, fără a mai ave(a) ceva câmpu di dial, și peste zare(a) dialului despre apus trecu moșiile ci sânt pre Elan și se pogoară pâr(ă) în Hârcete precum s-au aratat și să vădu însămnați și pe hartă. Deci după glăsuire(a) ispisocului lui Vasile v(oie)vod ci zici că hotarul satului Rânzeștii pe din amândouă părțile bălții Hârcete, aș prepune că pre vreme(a) aceia nu s-ar fi pogorât moșăile ci sânt pre Elanu la Hârcete, și Rânzeștii ar fi fost pâr(ă) în zare și la parte(a) din gios, precum stau la parte(a) din sus, căci și așazare(a) lui Hanos a căru(i)e au fost Hănăsăni, cumu și a lui Vrabie au fost dispre Elanu. Dar negăsând scrisori vechi prin cari să înțăleg undi au stăpânit aceste moșii și fiind la mâna răzeșilor aceste noua hotarnici cari am arătat rămâni și aceste(a) iarăș(i) a să giudeca și a să hotărî precum să va socoti drept di cătră înțălepciune(a) giudicătii.

S-au adus și pe Ioniți Pomană i pe Vasăle Meșniți cu ai lor rezeș(i) di moșie Golăe ci este pe din sus di Rânzești, carii acești răzeși să ispitescu a treci piste hotarul mănăstirii pe undi din vechiu au stăpânit și cerându-li-să scrisorile moși(ei) lor Golăe ca să să vază di au vreun cuvânt di dreptati, ei au arătat că câte scrisori au, ar fi la Eș(i), și că mănăstire(a) ar fi trecut în moșie lor piste stăpânire(a) cari din vechiu au avut, arătând Ioniți Pomană și aceste spre dovadă; Adică întâi au adus pe un Neculaiu

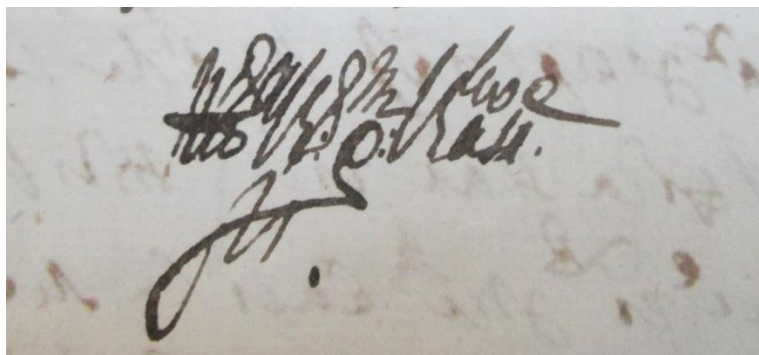
Camburul din Murgeni și au spus că în vreme(a) celei mai dinainte muscali fiind elu copil micu au vinit cu tatăl său într-o iarnă la odae undi ține(a) tatăl său vite, și că ace(a) odae ar fi fost mai gios din linie stăpânirii mănăstirii și că tatăl său plăte(a) pentru locu la răzeșii di Golăe. Al doile(a) au adaos a zici precum că un Ștefan Forțul iar fi spus că arând ar fi găsat o piatră hotarpe drept acel locu pe undi vo(i)escu acmu a să pogori, cari piatră săpându-o ar fi găsat și cărbuni și hârburi și dar trebui păr(ă) acolo să fi fost hotarul moșiei lor; asămine voind și la malul Prutului numai cu gura să triacă cu vr(e)o sută de stânjani din râpa lui Golăe, undi este hotarul mănăstirii.

Iar din parte(a) mănăstirii viindu Ion Chiosa, om peste șasăzeci ani, cari mai di dimult au ținutu și moșie mănăstirii cu anul, atât elu, cât și pe tatăl, său au aratat că l-au apucat țiind moșie cu anul di la mănăstire, cum și Vasăle Ciobanul, iarăș(i) om bătrân i Neculaiu Teșchină i Radul Rufana, și toți aceștie au mărturisat prin giurământ înaintea(răzeșilor di Golăe precum că di cându ținu minte tot pe acolo au apucat stăpânire(a) mănăstirii, adică din râpa lui Golăe drept la o moviliți mică ci este alături și din gios di alta mai mari, și di acolo drept la zare și peste drum pe undi esti linie trasă la hartă. Dar s-au adus și pe Ștefan Forțul cari l-au aratat rezeșii di Golăe că ar fi spus pentru ace(a) piatră și întrebându-să au răspunsu precum că elu nu ar fi spus așa, ci că arând pe moșae mănăstirii ar fi dat cu plugul într-o piatră și au scos-o ca să nu-ș(i) strici plugul, și auzind Vasile Meșniți, rezeș di Golăe, au vinit la dânsul și l-au întrebat și elu e-au spus precum s-au (în)tâmplat, dar supt dânsa n-au găsat nici cărbuni, nici alt sâmnu di hotar, undi mergând însuș(i) Vasăle Meșniți împreună cu dânsul și văzându-o s-ar fi miratdi aciastă piatră, zicând căci piatră să fie oare; că ar zici că este hotar a moșiei lor, dar nu samănă a hotar. Și al doile(a) că îi și cam diparte în trupul moșiei mănăstirii și apoi s-au dus și că altă vorbă cu dânsul nu au avut. Iar pentru stăpânire(a) mănăstirii asămine au mărturisat și elu după cum și ceilanți s-au aratat mai sus au mărturisat. Și aceste(a) toate li-au aratat Ștefan Forțul prin giurământ, fați fiind și Vasăle Meșniți, rezeș de Golăe, căru(i)e nu i-au mai rămas cuvânt, și dar s-au dovedit că sânt acole săteni, întâi că di ar fi și fost piatra cu sâmne di hotar supt dânsa, piatră fără scrisori și fără stăpânire nu ari nici un temei. Al doile(a), Neculai Camburul zici că era copil micu ca di șapte, opt ani, când ar fi avut tatăl său odae, cum poate acmu cu încredințare să cunoască anume locul acela chiar undi au fost odae tătâni-său după atâția ani.

Și dar li s-au zisu ca piste stăpânire(a) mănăstirii ci din vechiu să dovedești că au fost tot pe acolo cum să arată la hartă să nu triacă, și de au scrisori și să află în prepus di înpresurați să vie la Eș(i) să stei în giudicată puindu-li-să vade atât acestora, cât și răzeșilor di Hârcete ca la Sfeti Neculaiu să să afle la Eș(i) ca să stei în giudicata cinstitului divan. Și pentru cercetare(a) ci am făcut precum am aflat pentru toate, am dat această mărturie preosfinții sale arhiepiscopului Teoclit Efhaiton.

1818 iuli(e) 30

<ss> Iordachi Râș(canu), cam(i)n(a)r.

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 93 bis, original, difolio.

1843 aprilie 29. *Ieromonahul Sylvestru prezintă trei ispoace ale Mănăstirii Aroneanu pe care le-a răscumpărat cu osteneală și cheltuială.*

Preosfințite stăpâne

Cu smerite metanii închinându-mă, sărut sf(ă)ntă blagoslovitoare
preosf(i)inților!

Mult încuviințată scrisoare preaosf(in)țiilor voastre, cea ce covârșăște pre a mea nevrednicie, cu supunire am priimit, și căci pentru aceli trei ispoace a s(fintei) mon(astiri) Aroneanul le-am și adus acum cu venirea mea la Iași, care ispoace foarte lămurit arată, anume toate sămnila pe unde ari a stăpâni mo(nastirea) balta Hârcetile, încă din în vechime, anerisind uricul lui Barnoschi v(oie)v(od) cu carile megieșii au intrat cu stăpânire(a) întru a mo(nastirii) parte de moșie. Iară lângă aceasta d(u)h(o)vnicește vă mărturisăsc că eu ca unul ce am înțelegere în limba slovească îndată ce le-am văzut cunoscându-le pre a lor putere și cum că sint afirosire a s(fintei) mo(nastiri) a ierarhului și făcătorului de minuni a lui Hristos Necolae cu scoposul întoarcirii la urma lor, am mijlocit cu toate îndemnările de silință a le răscumpăra, nu fără de osteneală și cheltuială, încredințându-mă în cugetul meu că și eu voiu avea bună mulțămire di a ocârmuirii aceiaș(i) s(finte) mo(nastiri) Aroneanul ca pentru niște lucruri mari și foarte lămurite în a lor cuprindire. Pentru aceasta cu smerenie vă rog ca cetindu-se mai întâi copiile de cătră preaosf(in)ția v(oastră) să priviți cu milostivire asupra bătrâne(ți)lor mele care au nevo(i)e de agiutoriu și cu pacinică îndulcire și mângâ(i)ere a sufletului meu să fiu înbrătoșat de cătră preaosf(in)ție v(oast)ră după însăș(i) înglăsuire(a) arhierestii scrisori ci me-ați triimis, că de aice puteți cunoaște scoposul meu, că de era să fac fără orânduială le-aș fi dat în mâna neprietinilor megieș(i) cu care în veci îș întăre(sc) stăpânire(a) lor. Dară după încuviințata noastră datorie m-am nevoit ca singur aducându-le să le hărăzăsc în mâna preao(s)f(in)ției v(oastre), fiind al preao(s)f(in)țiilor voastre prea plecat d(u)h(o)vnicesc fiu.

<ss> Sylvestru ieromonah.

1843 aprili(e) 29

<Pe verso-ul filei a doua un rezumat în limba greacă>.

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 107, original.

1849 februarie 16. *Asesorul judecătoriei ținutului Tutova fixează termenul pentru împlinirea hrisovului domnesc câștigat de vornicul Alecu Sturza, maiorul Alecu Costachi, stolnicul Ioan Balan, răzeși de moșia Sărățeni, în pricina cu răzeșii de Bârsana, Hrăniceni și Drăguna, pentru balta Hârcete.*

Cin(stit) dumn(ealui) vechilului Monastirii Aron vodă

Supt iscălitul, asăsorul giud(ecăto)r(iei) țin(utu)lui Tutovvii, pi temeiul însărcinării ci am primit de la presudsfie, regulând termen la zăci a viitoarii luni apr(ilie) pentru aducire(a) în împliniri a hrisovul(u)i gospod câștigat de d(umnealui) vor(ni)c(ul) Alecu Sturza, maiur(ul) Alecu Costachi, stol(ni)c(ul) Ioan Balan, răzișii de moșia Sărățani, în pricina ci au avut cu răzișii de Bârsana, Hriniceni¹ și Drăguna pentru pământul numit balta Hârcete, cu cin(ste) face d(umnea)v(oastră) cuno(s)cut că așa pre cum balta Hârcete ci au fost în pricină să megieșăști cu moșia mănăstirii lui Aron vodă, încredințătoare d(umnea)v(oa)stră și pentru că hrisovul lămurești că unde să va mărgini moșia m(ănăstirii), de acolo înainti să să cunoască balta Hârcete. Apoi la acil termen ci s-au vestit și prin publicație redacții foi sâtești să vă aflați la fața locul(u)i cu documenturi atingătoare de acest obiect, ca nu cu lucrare(a) aducirii întru împliniri a ținat(u)i hrisov să să facă vreo rășluire acei măn(ăstiri), căci la dinînprotivă lucrare să va săvârși numai pi ființa dovezilor părții stăruitoari și hotărârii hrisovul(u)i, iar de priimire(a) aceștie veți da rospică.

<ss> A(...) stol(ni)c.

No. 49

1849 fevr(uarie) 16

<Pe verso-ul filei întâia>: S-au dat adeverință la una mart(ie) pentru priimire(a) acestui adres.

1849 mart(ie) 1

ANI, Fond Mănăstirea Aron Vodă, II / 108, original, difolio.

¹ Hrăniceni.

1865 aprilie 28, București. *Înștiințarea locotenentului de mitropolit al Moldovei și Sucevei despre numirea protosinghelului Evsevie ca îngrijitor al mănăstirii Aron Vodă.*

PRINCIPATELE UNITE ROMÂNE
april(ie) 28, 1865
MINISTERUL JUSTIȚIEI CULTELOR
ȘI INSTRUCȚIUNEI PUBLICE
Direcțiunea Cultelor și Instrucțiunei publice

București,

Divisiunea clerului

Biroul

No. 14739

Prea Sante Părinte,

Spre deplinirea mijlocului din adresa N° 1271, am ono(a)re a ve comunica odată cu aceasta decretul sub N° (...) pentru numirea protosinghelului Evsevie în funcțiunea de îngrijitor bisericii Aron Vodă și vă rog a i-l încredința spre regula.

Priimiți Prea Sante Părinte încredințarea prea osebitei mele considerații.

Ministru <ss>.

Șefu(l) Diviziei <ss> D. Ghidionescu.

Prea Sfinții Selle

Locot(enentului) de mitropolit Moldovei și Sucevei.

1865 mai 6

Se se facă decretul cuvenit. Se scrie protoiereului pentru trădarea ei. Se se facă cunoscut și Preacuvioșiei se Arhimandritului Varlam și Locotenentului Episcop de Huși pentru numirea acestuia.

<ss>.

ANI, Fond Mitropolia Moldovei și Sucevei-Mănăstiri și schituti, dosar 84 / 1863, f. 46, original.

1865 mai 18. *Episcopia Hușilor se adresează arhiereului Calinic Hariopoleos, locotenentul de mitropolit, în privința rânduirii protosinghelului Evsevie ca îngrijitor al bisericii mănăstirii Fâstâci de la ținutul Vasluiului.*

Principatele Unite Române

Episcopia Hussy

N° 384

1865 maiu 18

Prea Sfinte!

La adresa Prea sfinției Vo(a)stre N° 1763, am ono(a)re a ve raspunde că Protosinghelul Evsevie, cu ordinul Domnului Ministru Justiției Cultelor N° 13695, dupe mijlocirea Episcopiei, N° 267, este renduit îngrijitoriu Bisericii Fâstâcii, unde numitul s-a și strămutat cu totul.

Priimiți Prea Sfinte încredințarea osebitei melle considerațiuni.

Locotenente

<ss> Isidor arhimandrit.

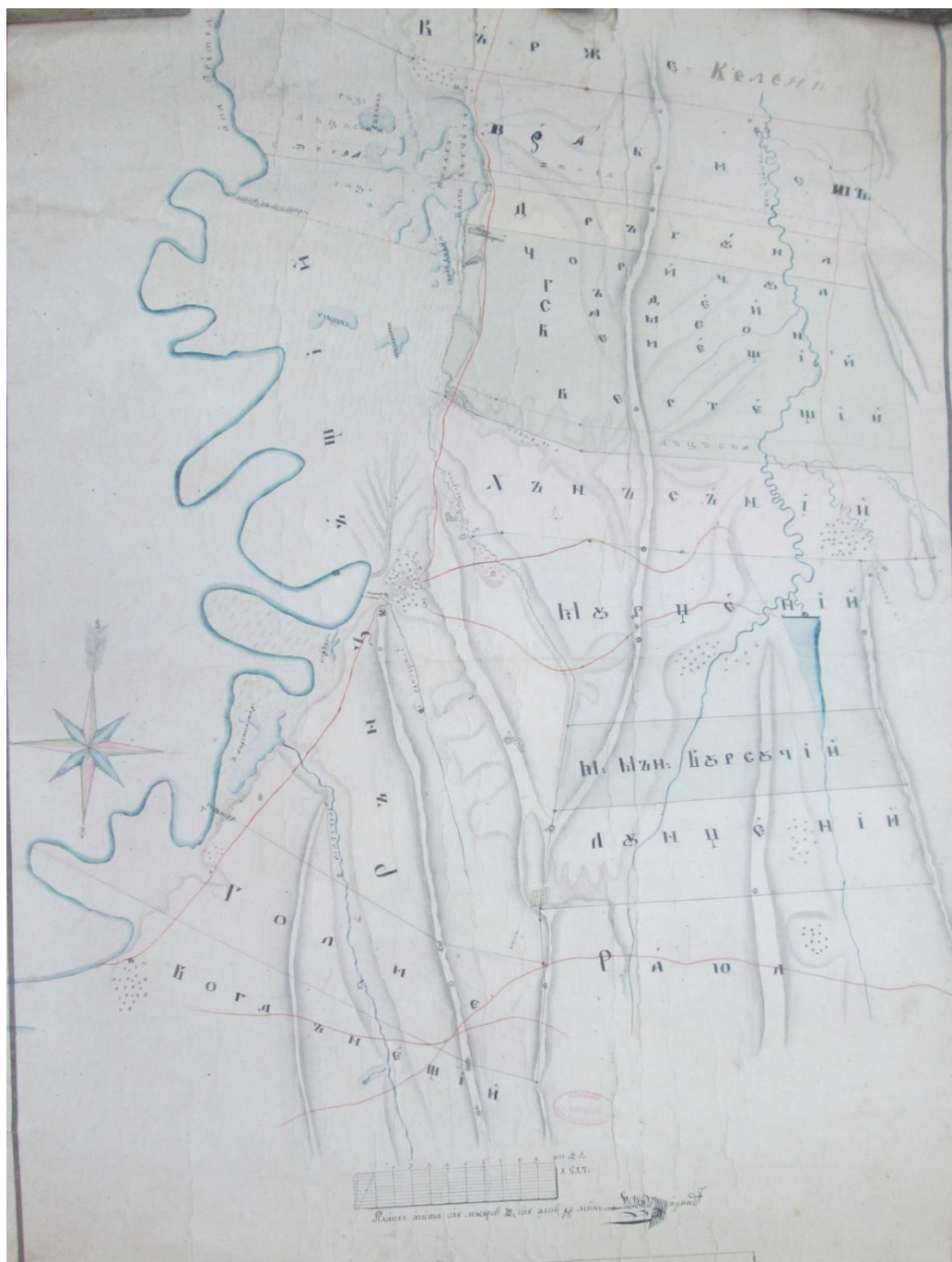
Directore

<ss> I. Merișescu.

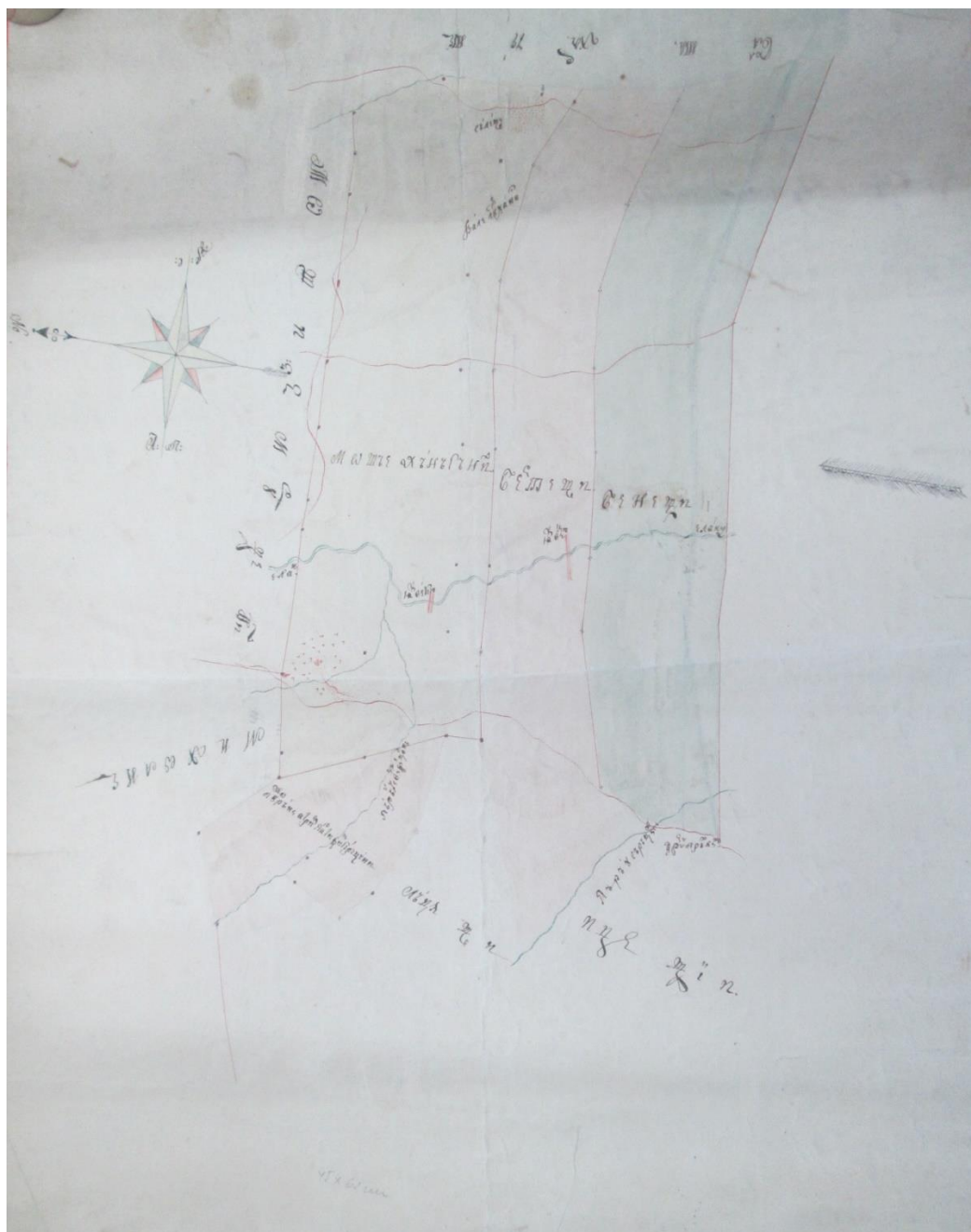
Prea Sfinției Selle

D.D. Arhiereu Calinic Hariopoleos, Locotenent Mitropolit Moldovei și Sucevei.

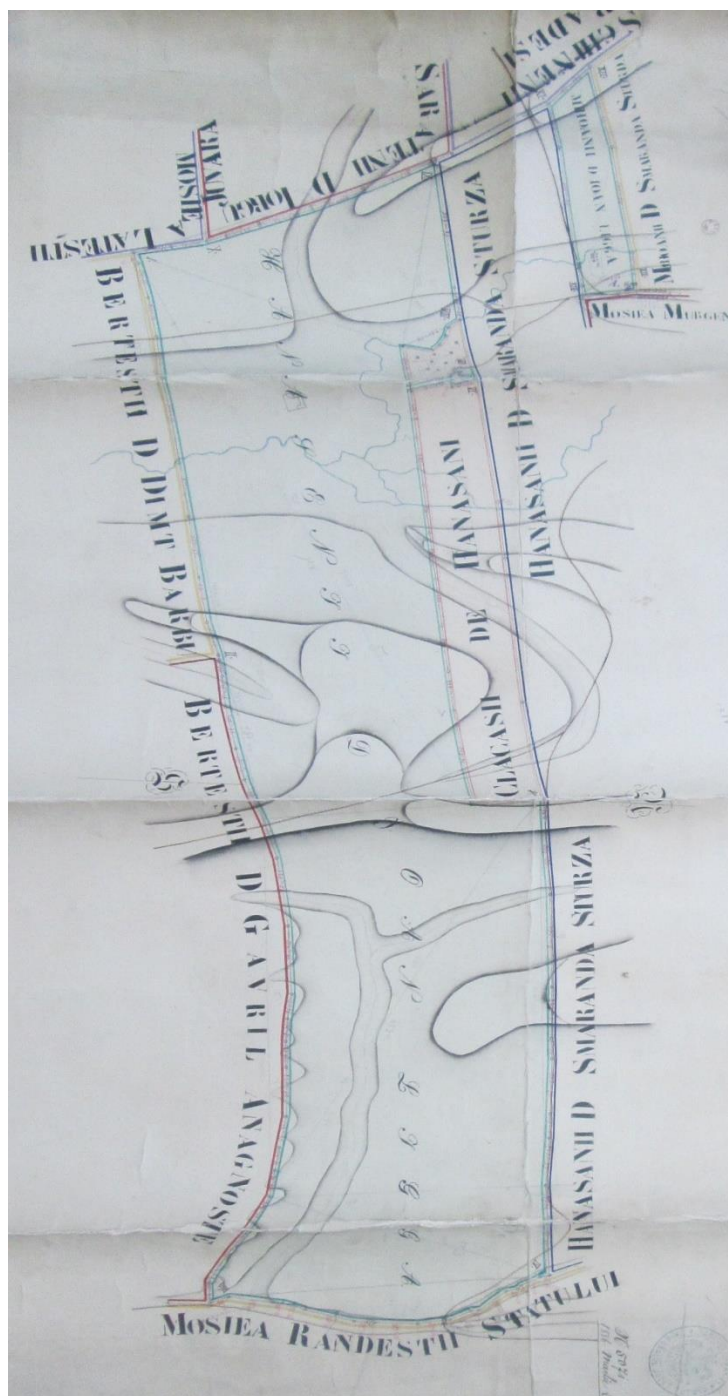
ANI, Fond Mitropolia Moldovei și Sucevei-Mănăstiri și schituti, dosar 84 / 1863, f. 51, original.

BAR, Planul moșiilor Cârja, Bertești, Hănăseni, Murgeni, Bursuci, Lungenii, Raiul, Rânzești, Golie, Bogdănești (1817), PL. M. 423

BAR, Planul moșilor Hănăsăni, Bertești, Benești, județul Tutova (1824), Pl. M. 2527 / 972

BAR, Planul hotărniciei moșiei Hănăseni, Mihoana, județul Tutova, proprietatea a D-lui Ioan Liga, Pl. m., 2528 (20 septembrie 1884)